

ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ –MASTER IN BUSINESS
ADMINISTRATION (M.B.A.)**

Διπλωματική Εργασία

**«Εκτίμηση κινδύνων και μέτρα προστασίας στους
χώρους εργασίας στην περίπτωση της πανδημίας
του κορωνοϊού COVID-19»**

της

Γαρουφαλή Βασιλικής του Νικολάου (Α.Μ.:2019019005)

Επιβλέπων Καθηγητής: Δρ. Κοντογιάννης Θωμάς

*Μέλη εξεταστικής επιτροπής: Δρ. Μουστάκης Βασίλειος
Δρ. Τσαφάρκης Στυλιανός*

Χανιά, Μάρτιος 2022

*Αφιερώνεται στην μητέρα μου, Γαρουφαλή Κωστούλα, στον σύζυγό μου
Θοδωρή και στην κόρη μου Ανδρονίκη*

Πρόλογος και ευχαριστίες

Η διπλωματική αυτή εργασία εκπονήθηκε κατά το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2021-2022 στα πλαίσια απόκτησης πτυχίου στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων της σχολής Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης.

Στα πλαίσια της διπλωματικής αυτής, μελετούνται οι πηγές κινδύνου σε ζητήματα υγιεινής και ασφάλειας που αφορούν σε εργασιακές δραστηριότητες, λόγω της εμφάνισης και της εξάπλωσης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, στο ευρύτερο περιβάλλον των οργανισμών και των επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα, αξιολογούνται και εντοπίζονται οι κίνδυνοι που προκύπτουν κατά την παραγωγική διαδικασία, η επιλογή του εξοπλισμού εργασίας, των μέσων ατομικής προστασίας και η αναγνώριση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν ώστε να πληρούνται οι προδιαγραφές υγείας και ασφάλειας της εργασίας, βάσει των κείμενων διατάξεων που αφορούν μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε και ολοκληρώθηκε κάτω από την επίβλεψη του Καθηγητή του τμήματος Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης, Θωμά Κοντογιάννη, τον οποίο ευχαριστώ θερμά για τον χρόνο που μου αφιέρωσε καθώς και για τον πολύτιμο ρόλο του ως επιβλέποντα Καθηγητή στο τελευταίο και ιδιαίτερα σημαντικό κομμάτι των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά και τους Καθηγητές – Μέλη της εξεταστικής επιτροπής και Διδάκτορες του Πολυτεχνείου Κρήτης, κύριο Μουστάκη Βασίλειο και κύριο Τσαφαράκη Στυλιανό, για

την άριστη συνεργασία μας, καθώς και για τις πολύτιμες γνώσεις που μου προσέφεραν κατά τη διάρκεια της διδακτικής περιόδου.

Περίληψη

Όπως όλοι γνωρίζουμε η τρέχουσα επιδημία Covid-19, πλήττει τα τελευταία χρόνια σχεδόν ολόκληρο τον πλανήτη μας. Πρόκειται για μια πανδημία η οποία προκαλείται από τον κορωνοϊό SARS-CoV-2, που ανήκει στην οικογένεια των κορωνοϊών (coronaviridae), μια μεγάλη οικογένεια RNA ιών. Γενικότερα, όλοι συγκλίνουν στη θέση ότι η συγκεκριμένη πανδημία θα αποτελέσει μια σημαντική δοκιμασία για το σύνολο των χωρών, με δυσμενείς συνέπειες τόσο για την υγεία όσο και για την κοινωνική ζωή και την οικονομική συνοχή. Στο πλαίσιο, λοιπόν, αυτής της πρόσφατης πανδημικής κρίσης, η λήψη έκτακτων μέτρων ασφάλειας στα εργασιακά περιβάλλοντα, κρίνεται όχι απλά αναγκαία αλλά και επιβεβλημένη.

Κύριος στόχος, συνεπώς, του παρόντος ερευνητικού έργου αποτελεί η αναγνώριση και κατόπιν η εκτίμηση των κινδύνων οι οποίοι ελλοχεύουν στο εργασιακό περιβάλλον των οργανισμών και των επιχειρήσεων, λόγω της εξάπλωσης του ιού, μέσω της μεθόδου «Job Hazard Analysis». Σε δεύτερο χρόνο το ενδιαφέρον της έρευνας επικεντρώνεται και προσανατολίζεται κυρίως στη διερεύνηση και στον σχολιασμό των μέτρων πρόληψης και προστασίας στους εργασιακούς χώρους λόγω της εξάπλωσης της νόσου.

Καταληκτικά, το παρόν ερευνητικό πόνημα εστιάζει στην ανίχνευση και αναφορά των κινδύνων για την μετάδοση του ιού Covid-19, όπως παρατηρήθηκε σε ένα Κατάστημα των Ελληνικών Ταχυδρομείων στην περιοχή των Χανίων.

Μεθοδολογία

Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος « Job Hazard Analysis».

Ευρήματα έρευνας

Όπως έδειξαν τα ευρήματα της έρευνας το μεγαλύτερο ποσοστό κινδύνου, κατά την άποψη των εργαζομένων, ήταν η επαφή τους τόσο με το κοινό του Καταστήματος κατά τις συναλλαγές με το κοινό, τις συναλλαγές τους με τους εξωτερικούς υπαλλήλους του Καταστήματος, όσο και κατά την επαφή τους με αντικείμενα κοινής χρήσης στο πλαίσιο της καθημερινής τους εργασίας. Χαμηλότερα στην κλίμακα της αξιολόγησης των κινδύνων οι εργαζόμενοι κατατάσσουν τους μη εμβολιασμένους συναδέλφους τους οι οποίοι εργάζονται στον μπροστινό τμήμα του Καταστήματος, καθώς και το ανεμβολιάστο κοινό με το οποίο συναλλάσσονται καθημερινά.

Προτάσεις

Στην κατακλείδα της έρευνας κατατέθηκαν προτάσεις για κάθε έναν από τους κινδύνους ξεχωριστά.

Λέξεις κλειδιά:

Εργασιακός Κίνδυνος λόγω Covid-19, Αναγνώριση κινδύνου μέσω Job Hazard Analysis, Διαχείριση κινδύνου λόγω Covid-19.

Abstract

As we all know, the current Covid-19 epidemic has hit almost our entire planet in the recent years. It is a pandemic caused by the coronavirus SARS-CoV-2, which belongs to the coronaviridae family, a large family of RNA viruses. In general, everyone agrees that this pandemic will be a major test for all countries, with adverse consequences for both health and social life and economic cohesion. In the context of the recent pandemic crisis, the adoption of emergency safety measures in the workplace, due to the spread of the Covid Virus 19, is considered not only necessary but also imperative.

The main objective of this research project is initially the assessment of the risks that have lurked in the work environment due to the spread of the virus, through the method "Job Hazard Analysis". Secondly, the interest of the research is oriented to the definition of the measures of prevention and protection of the workplaces from the spread of the disease Covid-19.

Finally, the present research focuses on the detection and reporting of risks for the transmission of Covid-19 virus as observed in a Post Office in the region of Chania.

Methodology

The "Job Hazard Analysis" method was used to conduct the research.

Research findings

As the findings of the research showed, the highest percentage of risk in the view of the employees was their contact with the public of the store during the transactions with the public, their transactions with the external employees of the store, as well as during their contact. with objects of

common use in the context of their daily work. Lower in the climate of risk assessment, employees make their unvaccinated colleagues who work in the front of the store as well as the unvaccinated public with whom they deal daily.

Suggestions

At the end of the research, proposals were submitted for each of the risks separately.

Keywords:

Occupational Risk Due to Covid-19, Risk Identification through Job Hazard Analysis, Covid-19, Risk Management.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος και ευχαριστίες.....	2
Περίληψη.....	4
Abstract.....	6
Περιεχόμενα.....	8
Πίνακας Ερμηνείας Εννοιών.....	11
Εισαγωγή.....	13
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ.....	14
Κεφάλαιο 1: Επαγγελματικός κίνδυνος: Η αναγνώριση του φαινομένου και οι προεκτάσεις του.....	14
1.1. Η έννοια του επαγγελματικού κινδύνου: Εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου.....	14
1.2 Ταξινόμηση των επαγγελματικών κινδύνων.....	16
1.2.1 Η διαχείριση των εργασιακών κινδύνων: Εννοιολογική προσέγγιση και ιστορική αναδρομή του φαινομένου.....	18
1.3. Τα στάδια της διαδικασίας «Διαχείριση κινδύνου».....	19
1.4 Οι υποχρεώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων για τη διατήρηση της υγείας και της ασφάλειας.....	21
Κεφάλαιο 2: Εργασιακή Ασφάλεια: Πρόληψη στον εργασιακό χώρο και οι Ευρωπαϊκές/Εγχώριες οδηγίες για την επίτευξή της.....	27
2.1 Η πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου ως μέγιστη υποχρέωση των εταιρειών.....	27
2.2 Η αξία της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία.....	29
2.3 Η έννοια της εργασιακής ασφάλειας και οι προϋποθέσεις για την εξασφάλισή της.....	32
2.4 Οι Ευρωπαϊκοί κανόνες για την εξασφάλιση της εργασιακής ασφάλειας.....	33

2.4.1 Η διορθωτική/συμπληρωματική οδηγία COM [2004]62.....	36
2.5 Το στρατηγικό πλαίσιο SWD(2021) 149 για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία στο χρονικό πλαίσιο 2021-2027 : Οι τελευταίες εξελίξεις.....	37
Κεφάλαιο 3: Οι Ευρωπαϊκές και οι Εγχώριες οδηγίες για την αντιμετώπιση του Covid-19 στα εργασιακά περιβάλλοντα.....	40
3.1 Προδιαγραφές υγείας και ασφάλειας της εργασίας κατά την πανδημική κρίση, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	41
3.1.1. Πρόληψη για τη διασπορά του ιού στις επιχειρήσεις σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία.....	41
3.1.2. Αποτροπή της εξάπλωσης της νόσου στους εργασιακούς χώρους σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες.....	42
3.2 Τα Εθνικά μέτρα ενάντια στη διασπορά του ιού στους εργασιακούς χώρους.....	44
3.3. Μέτρα ατομικής υγιεινής και μέσα ατομικής προστασίας Υποχρεώσεις εργοδοτών (ΕΛΥΝΑΕ, 2020): Οδηγίες και μέτρα προστασίας από τον κορωνοϊό στους χώρους εργασία.....	45
Κεφάλαιο 4: Το ζήτημα της πανδημίας του ιού Covid-19 και οι Επιπτώσεις από την εφαρμογή των μέτρων.....	63
4.1 Η πανδημία του Covid-19.....	63
4.2 Ευρύτερες επιπτώσεις της Πανδημίας.....	65
4.3 Επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης στους χώρους εργασίας.....	68
4.4 Πως ο Covid-19 επηρέασε την ψυχική υγεία των εργαζομένων σε διεθνές επίπεδο.....	69
Κεφάλαιο 5: Αντιμετωπίζοντας το στίγμα και τις διακρίσεις στον εργασιακό χώρο, που σχετίζονται με τον Covid-19.....	72

5.1 Ορισμός κοινωνικού και προσωπικού στίγματος.....	72
5.2 Η δημιουργία στίγματος, ως απόρροια του Covid-19.....	74
5.3 Ενέργειες για την αποφυγή «εξάπλωσης» του στίγματος.....	75
5.4 Οδηγίες αντιμετώπισης του προσωπικού στίγματος.....	77
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ.....	79
Κεφάλαιο 6: Ανάλυση κινδύνου λόγω COVID-19.....	79
6.1 Ανάλυση κινδύνων επαγγέλματος (Job Hazard Analysis): Ορισμός.....	79
6.2 Η σημασία της ανάλυσης επαγγελματικών κινδύνων.....	79
6.3 Τα στάδια της ανάλυσης επαγγελματικών κινδύνων.....	80
6.3.1 Στάδιο1. Προετοιμασία για τη διεξαγωγή της ανάλυσης.....	81
6.3.2 Στάδιο 2. Σειροθέτηση των βημάτων της διαδικασίας.....	82
6.3.3 Στάδιο 3. Περιγραφή των κινδύνων του κάθε βήματος.....	82
6.3.4 Στάδιο 4. Ανάπτυξη προληπτικών μέτρων.....	85
Κεφάλαιο 7: Μελέτη περίπτωσης: Ανάλυση κινδύνου σε Ταχυδρομικό Κατάστημα.....	87
7.1 Γενικές βασικές προφυλάξεις από τον Κορωνοϊό για όλα τα Καταστήματα των Ελληνικών Ταχυρομείων.....	88
7.2 Εκτίμηση της Επικινδυνότητας σύμφωνα με τη μέθοδο Job Hazard Analysis.....	92
Κεφάλαιο 8: Συμπεράσματα.....	101
8.1.Παρουσίαση αντίστοιχων ερευνών.....	102
8.2 Πρόταση για μελλοντικές έρευνες.....	103
Βιβλιογραφία.....	104
Σχήματα.....	110
Εικόνες.....	111
Πίνακες.....	112
Παράρτημα.....	113

Πίνακας Ερμηνείας Εννοιών

Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα Π.Δ. 17/96, όπως αυτό προέβη σε κωδικοποίηση και όπως προβλέπεται στον Ν. 3850/10¹ οι ακόλουθες έννοιες ορίζονται ως εξής:

Εργαζόμενος: Ορίζεται οποιοδήποτε πρόσωπο απασχολείται από έναν εργοδότη με οποιουδήποτε είδους εργασίας. Σε αυτή την περίπτωση συγκαταλέγονται και οι ασκούμενοι, καθώς και μαθητευόμενοι τους. Εξαιρείται το οικιακό προσωπικό.

Εργοδότης: Ορίζεται οποιοδήποτε πρόσωπο φυσικό ή νομικό το οποία σχετίζεται με σχέση εργασίας με τον εργαζόμενο και έχει την ευθύνη για την επιχείρηση ή και την εγκατάσταση.

Επιχείρηση: Ορίζεται οποιαδήποτε επιχείρηση η οποία αποτελεί εκμετάλλευση, εγκατάσταση και εργασία στον ιδιωτικό ή τον δημόσιο τομέα. Ανεξαιρέτως κλάδου οικονομικής δραστηριότητας στον οποίο αυτή κατατάσσεται.

Τόπος εργασίας: Είναι ο οποιοσδήποτε χώρος στον οποίο βρίσκονται ή μεταβαίνουν οι εργαζόμενοι εξαιτίας της εργασίας τους και που είναι κάτω από τον έλεγχο του εργοδότη.

Πρόληψη: Ως πρόληψη ορίζεται το σύνολο των διατάξεων ή των μέτρων τα οποία είτε λαμβάνονται είτε προβλέπονται σε όλα τα στάδια

---

¹ Νομοθέτημα: Π.Δ. 17/1996, ΦΕΚ: 11/Α' 18.1.1996, «Μέτρα για την βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία σε συμμόρφωση με τις οδηγίες 89/391/ΕΟΚ και 91/383/ΕΟΚ», Τεύχος Πρώτο.

δραστηριότητας του οργανισμού ή της επιχείρησης. Ανώτερος στόχος της πρόληψης είναι να αποφευχθούν και να μειωθούν οι κίνδυνοι. Σε όλες τις επιχειρήσεις ο εργοδότης έχει την υποχρέωση να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του αρμόδιου τεχνικού ασφάλειας επίσης υποχρεούνται να χρησιμοποιεί της υπηρεσίες του ιατρού εργασίας σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η επιχείρηση απασχολεί από 50 εργαζόμενους και άνω.

Πηγή κινδύνου: Ορίζεται η ιδιότητα ή ικανότητα ενός αντικειμένου, μιας κατάστασης ή συνδυασμού αυτών που οδηγεί στην εμφάνιση κινδύνου.

Κίνδυνος: Ως κίνδυνος ορίζεται ο φθοροποιός παράγοντας ο οποίος μπορεί να προκαλέσει τραυματισμό, βλάβη, φθορά.

Επικινδυνότητα: Η επικινδυνότητα αποτελεί ένα μέτρο της σοβαρότητας των κινδύνων καθώς και των δυνατοτήτων τις οποίες έχουν να προκαλέσουν δυσμενείς καταστάσεις στον επαγγελματικό χώρο.

Εκτίμηση επικινδυνότητας : Είναι η διαδικασία κατά την οποία υπολογίζονται οι κίνδυνοι καθώς και το από πού αυτοί οι κίνδυνοι προέρχονται. Εν συνεχεία η ένταξή τους σε κατηγορίες.

Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια της πανδημικής κρίσης οι εργαζόμενοι στις επιχειρήσεις αλλά και σε άλλα καταστήματα ιδιωτικά και δημόσια, βιώνουν την εργασιακή τους καθημερινότητα και έρχονται αντιμέτωποι με τι δικές του προκλήσεις. Μεταξύ των άλλων ένας από τους κινδύνους με τους οποίους έρχονται σε επαφή είναι ο κίνδυνος της μετάδοσης του ιού στους ίδιους, αλλά και στο εργασιακό τους περιβάλλον εν γένει.

Ιδιαίτερα, οι εργαζόμενοι των οποίων η εργασιακή καθημερινότητα απαιτεί την άμεση επαφή με το κοινό, βιώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό τον κίνδυνο της μετάδοσης. Παρόλο που στην παρούσα στιγμή κατά την οποία συγγράφεται το παρόν ερευνητικό πόνημα έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ προγράμματα εμβολιασμών σε όλη τη χώρα, εντούτοις ο κίνδυνος της μετάδοσης αν και έχει μειωθεί αισθητά, παραμένει υψηλός. Μια μερίδα εργαζομένων οι οποίοι εντάσσονται στην κατηγορία των επαγγελματιών τα οποία απαιτούν άμεση επαφή με το κοινό είναι οι υπάλληλοι των Ταχυδρομικών Καταστημάτων.

Η παρούσα εργασία έχοντας ως άξονα του ενδιαφέροντος της, την παραπάνω εργασιακή ομάδα , έχει θέσει ως κύριο στόχο της τη διερεύνηση των κινδύνων τους οποίους οι ίδιοι οι υπάλληλοι θεωρούν ότι ευθύνονται σχετικά με πιθανή μετάδοση του ιού στον εργασιακό τους χώρο.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

Κεφάλαιο 1: Επαγγελματικός κίνδυνος: Η αναγνώριση του φαινομένου και οι προεκτάσεις του

1.1. Η έννοια του επαγγελματικού κινδύνου: Εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου

Η χρήση του όρου κίνδυνος στο πλαίσιο του καθημερινού λόγου, συνειρμικά παραπέμπει στην έλευση κάποιου κακού/ αρνητικού συμβάντος, ή στην δυσάρεστη εξέλιξη ενός γεγονότος. Εντούτοις, η έννοια του κινδύνου, τοποθετημένη μέσα στο περιβάλλον των εργασιακών χώρων λαμβάνει συγκεκριμένο περιεχόμενο. Σε μια πρώτη προσπάθεια αποσαφήνισης του όρου, ο εργασιακός κίνδυνος με βάση την ερμηνεία την οποία δίνει ο OSHA (2002:1) είναι ενδεικτική. Όπως αναφέρει ο OSHA (2002:1) ο εργασιακός κίνδυνος σχετίζεται με καταστάσεις ή δραστηριότητες οι οποίες μπορούν να προκαλέσουν βλάβες ή φθορές. Πιο συγκεκριμένα η έννοια του εργασιακού κινδύνου συνδέεται με την πρόκληση βλαβών οι οποίες δύνανται να προκληθούν ως αποτέλεσμα της ενασχόλησης ενός ατόμου με συγκεκριμένες δραστηριότητες. Επί παραδείγματι, δραστηριότητες ή εργασίες οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν τραυματισμούς ή και ασθένειες.

Ο εργασιακός κίνδυνος κατά τον Maragakis και συν (2009) αποτελεί μια κατάσταση, δραστηριότητα ή συμβάν το οποίο μπορεί να προκαλέσει ανθρώπινο τραυματισμό, φθορές σε υλικοτεχνικό εξοπλισμό ή εν γένει να αποτελεί την αιτία εξαιτίας της οποίας μειώνεται η ικανότητα εκτέλεσης μιας προκαθορισμένης εργασίας. Ομοίως, ο Ahmed και συν (2012) αναφερόμενος στον εργασιακό κίνδυνο εξηγεί ότι, αυτός ορίζεται

ως ένα σύνολο από συνθήκες οι οποίες πιθανά προκαλούν απώλειες οποιασδήποτε μορφής αλλά και βλάβες.

Όλα τα ανωτέρω έχουν ως συνέπεια την πιθανότητα εμφάνισης ανεπιθύμητων αποτελεσμάτων. Για τους Ford και Tetrick (2011) η έννοια του επαγγελματικού κινδύνου συνδέεται με τις όψεις ενός επαγγελματικού περιβάλλοντος οι οποίες μπορεί να ευθύνονται για την αύξηση των τραυματισμών των εργαζομένων σε αυτό. Εξηγώντας οι ίδιοι δηλώνουν ότι, όψεις του εργασιακού χώρου οι οποίες μπορεί να σχετίζονται με την ανάκυψη κινδύνων, είναι ο κακός εξαερισμός, ο ελλειμματικός φωτισμός του χώρου ή και ο υπερβολικός θόρυβος.

Όλα τα ανωτέρω κατά τους Ford και Tetrick(2011) είναι υπεύθυνα για την μειωμένη εργασιακή απόδοση των εργαζομένων, ενώ καταστάσεις όπως ο υπερβολικός θόρυβος μπορεί να ευθύνονται και για την πρόκληση προβλημάτων υγείας στους εργαζόμενους.

Αναφορικά με την ταξινόμηση των επαγγελματικών χώρων οι οποίοι συγκεντρώνουν τις περισσότερες πιθανότητες για την εμφάνιση κινδύνων στο εσωτερικό τους, αυτοί μέσα από μια σύντομη ταξινόμηση, είναι οι ακόλουθοι:

- ✓ Επαγγελματικοί χώροι οι οποίοι εμφανίζουν υψηλά ποσοστά τραυματισμών ή ασθενειών.
- ✓ Εργασιακά περιβάλλοντα στα οποία έχουν καταγραφεί περιστατικά που προκάλεσαν στους εργαζόμενους βλάβες οι οποίες στη συνέχεια οδήγησαν σε αναπηρία.

- ✓ Περιβάλλοντα μέσα στα οποία οι εργαζόμενοι λόγω αμέλειας μπορεί να προκαλέσουν σοβαρά ατυχήματα όχι μόνο εις βάρος των ίδιων, αλλά και του υπόλοιπου κοινωνικού συνόλου.
- ✓ Τέλος, εργασιακά περιβάλλοντα στα οποία οι εργαζόμενοι καλούνται να χειριστούν μέσω πολύπλοκων οδηγιών, πολύπλοκα μηχανήματα (OSHA, 2002:3).

1.2. Ταξινόμηση των επαγγελματικών κινδύνων

Η χρήση του όρου εργασιακός κίνδυνος έλκει την καταγωγή της από τις χημικές και πυρηνικές βιομηχανικές μονάδες, οι οποίες συγκεντρώνουν ένα ευρύ φάσμα κινδύνων στο εσωτερικό τους. Παραδείγματα εργασιακών κινδύνων εδώ αποτελούν τα πυρηνικά υλικά, τα εύφλεκτα αέρια, η επαφή των εργαζομένων με τοξικές και χημικές ουσίες. Έχοντας ως άξονα τις περιπτώσεις των βλαβών οι οποίες μπορεί να προκληθούν στους εργαζόμενους, μέσα στα πλαίσια ενός εργασιακού χώρου, οι Δρίβας και Παπαδόπουλος (2005) ταξινομούν τους εργασιακούς κινδύνους ως ακολούθως:

- ✓ Κίνδυνοι οι οποίοι σχετίζονται με την ασφάλεια (Κίνδυνοι εργατικών ατυχημάτων). Όπως εξηγούν οι Δρίβας και Παπαδόπουλος (2005) σε αυτή την κατηγορία κινδύνων περιλαμβάνονται κίνδυνοι οι οποίοι μπορεί να οφείλονται στις κτιριακές δομές (πλημμελής ή ανύπαρκτη τήρηση πολεοδομικών ή υγειονομικών κανόνων).

- ✓ **Κίνδυνοι οι οποίοι αφορούν στην υγεία των εργαζομένων** και τείνουν να προκαλέσουν αλλοίωση της βιολογικής ισορροπίας τους. Ήτοι ασθένειες οι οποίες προκαλούνται μέσω της έκθεσής τους σε επικίνδυνους χημικούς, φυσικούς ή και βιολογικούς παράγοντες, οι οποίοι υπάρχουν εντός του εργασιακού τους χώρου. Παραδείγματα εδώ αποτελούν καταστάσεις υπέρβασης των οριακών τιμών έκθεσης σε φυσικούς ή χημικούς παράγοντες, καθώς και η παρουσία βιολογικών ρύπων, σε περιπτώσεις βιομηχανιών ή άλλων εργασιακών χώρων που διαχειρίζονται βιολογικούς παράγοντες.

- ✓ **Κίνδυνοι οι οποίοι αφορούν στην υγεία και την ασφάλεια ταυτόχρονα** (εγκάρσιοι ή εργονομικοί κίνδυνοι). Σε αυτή την κατηγορία των εργασιακών κινδύνων εντάσσονται οι κίνδυνοι οι οποίοι αποτελούν συνδυασμό της οργάνωσης της εργασίας και του ίδιου του εργαζόμενου. Τα αίτια για την εμφάνιση των κινδύνων αυτών εδράζονται στην ίδια τη δομή της εργασίας καθώς και στις απαιτήσεις, οι οποίες απορρέουν από αυτή. Αιτίες οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε εγκάρσιους κινδύνους είναι: η εντατικοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας η οποία έχει ως αποτέλεσμα συνεχείς βάρδιες, οι παρενοχλήσεις ηθικού ή σεξουαλικού τύπου, καθώς και αιτίες οι οποίες σχετίζονται με την παροχή ακατάλληλου εξοπλισμού. Τέλος σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται και κίνδυνοι οι οποίοι προκαλούνται σε εργασιακά περιβάλλοντα λόγω της έκθεσης των εργαζομένων σε αντίξοες καιρικές συνθήκες.

1.2.1 Η διαχείριση των εργασιακών κινδύνων: Εννοιολογική προσέγγιση και ιστορική αναδρομή του φαινομένου

Η έννοια της διαχείρισης των κινδύνων, όπως δηλώνει ο Cummins και συν (1998) περιλαμβάνει όλες τις στοχευμένες δράσεις, τις οποίες αναλαμβάνουν οι ιδιώτες επαγγελματίες ή οι επιχειρήσεις, προκειμένου να εξασφαλίσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τη μείωση των εργασιακών κινδύνων οι οποίοι προκύπτουν από τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες. Η διαδικασία αυτή σύμφωνα με τον Cummins και συν (1986) εδράζεται πάνω σε συγκεκριμένες αρχές, οι οποίες αναφέρονται ως ακολούθως.

Η διαχείριση κινδύνων (risk management) χαρακτηρίζεται ως μια διαδικασία προκειμένου να είναι επαρκής οφείλει να ακολουθεί μια σειρά ενεργειών οι οποίες συνδέονται και αφορούν σε όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης. Κύριος μοχλός λειτουργίας της διαχείρισης κινδύνου είναι το ίδιο το εργατικό δυναμικό της εταιρίας. Ως εκ τούτου, όπως εξηγεί ο Cummins και συν (1986) η διαχείριση κινδύνου λειτουργεί μέσα σε μια σχέση αλληλεξάρτησης του εργατικού δυναμικού αφού βασίζεται τόσο στο ίδιο το εργατικό δυναμικό ως σύνολο όσο και στις μεμονωμένες επαγγελματικές τους δράσεις.

Το φαινόμενο της διαχείρισης του εργασιακού κινδύνου ως ένα από τα κεντρικά σημεία στο καταστατικό λειτουργίας των εταιριών, εμφανίζεται αρχές του 1950. Κατά κύριο λόγο η διαχείριση του κινδύνου αφορούσε τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές τους. Προκειμένου να τις διασφαλίσουν εναπόθεταν την προστασία των συναλλαγών τους σε ασφαλιστικές εταιρίες. Έως και τις αρχές του 1970 οι εταιρίες ξεκίνησαν επιστάμενα να ασχολούνται με τα διάφορα είδη κινδύνων εντός των

εταιριών τους. Ο εναλλακτικός αυτός τρόπος αντιμετώπισης των κινδύνων σε ευρύτερη κλίμακα, οδήγησε στην ανάπτυξη μια εν συνόλω προσέγγισης αναφορικά με τη διαχείριση των κινδύνων μέσα στα εργασιακά περιβάλλοντα. Η νέα αυτή προσέγγιση ονομάστηκε « risk management» (διαχείριση κινδύνων).

Κύριος στόχος της διαχείρισης των κινδύνων ήταν η αναγνώριση και κατόπιν η καταγραφή όλων εκείνων των γεγονότων ή καταστάσεων οι οποίες δυνητικά θα αποτελούσαν απειλή τόσο για την εταιρία και κυρίως για τους εργαζόμενους (Chapman και Ward, 2003). Στο πλαίσιο του διεθνούς περιβάλλοντος οι ρυθμίσεις για την διαχείριση των επαγγελματικών κινδύνων, κάνουν την εμφάνισή τους στα μέσα της δεκαετίας του 1980. Κατά την περίοδο εκείνη ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων κατασκεύασαν και εφάρμοσαν ποίκιλλα προγράμματα για τη διαχείριση των επαγγελματικών κινδύνων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εμφανίζεται για πρώτη φορά και η έννοια του γενικού διευθυντή διαχείρισης κινδύνων μιας εταιρίας ή αλλιώς Chief Risk Officer (CRO).

1.3. Τα στάδια της διαδικασίας «Διαχείριση κινδύνου»

Τα στάδια της διαδικασίας διαχείρισης κινδύνου, όπως τα ορίζει ο Srinivas (2018), είναι τα ακόλουθα:

✓ Στάδιο πρώτο: Η αναγνώριση του κινδύνου

Όπως αναφέρει σχετικά ο Srinivas (2018) η αναγνώριση του κινδύνου αποτελεί το πρωταρχικό στάδιο της διαδικασίας, καθώς είναι σημαντικό να καταστεί σαφές το ότι όλα οι εργαζόμενοι καθώς και τα στελέχη τα οποία απαρτίζουν ένα εργασιακό περιβάλλον κατανοούν απόλυτα την ύπαρξη του κινδύνου ή των κινδύνων. Η σημαντικότητα του σταδίου αυτού

έγκειται στο γεγονός ότι οι εργαζόμενοι μέσω της συνειδητοποίησης του κινδύνου, θα είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τις συνέπειες για τον κάθε έναν ξεχωριστά. Η επίγνωση αυτή του κινδύνου από μέρους των εργαζομένων φέρνει τρόπον τινά, τον κάθε εργαζόμενο προ των ευθυνών του με αποτέλεσμα αυτοί να τεθούν σε εγρήγορση και να επιδιώξουν την επικοινωνία μεταξύ τους προκειμένου από κοινού να αντιμετωπίσει το κάθε τμήμα ή τομέας της επιχείρησης τους κινδύνους που σχετίζονται με αυτόν.

✓ **Στάδιο Δεύτερο: Η εκτίμηση του κινδύνου**

Η εκτίμηση του κινδύνου αποτελεί το δεύτερο κατά σειρά στάδιο της διαδικασίας διαχείρισης κινδύνων. Σε αυτή τη φάση συγκεντρώνονται και αναλύονται τα δεδομένα τα οποία αφορούν στους πιθανούς κινδύνους οι οποίοι ελλοχεύουν στο εκάστοτε επιχειρησιακό περιβάλλον. Κατά τον Srinivas (2019) ως εκτίμηση κινδύνου ορίζεται η διαδικασία κατά την οποία οι κίνδυνοι καταγράφονται με αύξουσα σειρά. Ξεκινώντας από τους κινδύνους οι οποίοι συνεπάγονται τις περισσότερες απειλές όπως αυτές έχουν αναφερθεί στο πρώτο στάδιο της αναγνώρισης. Με τη σειρά της η εκτίμηση του κινδύνου συνίσταται σε δύο κατηγορίες: την ποιοτική και ποσοτική εκτίμηση κινδύνου.

Συνήθως οι κίνδυνοι καταγράφονται επίσημα στα μητρώα κινδύνων της εταιρείας στα οποία σημειώνονται τα εξής: Η ταξινόμηση κινδύνων, περιγραφή, η καταγραφή του αριθμού των κινδύνων, η σχέση του εκάστοτε κινδύνου με τους υπόλοιπους, οι πιθανές συνέπειες από τη μη αντιμετώπισή τους καθώς και στρατηγικές για την διαχείρισή τους.

Ως προς της μεθοδολογία η οποία ακολουθείται κατά την εκτίμηση των κινδύνων αυτή γίνεται πάνω στη βάση μια τυποποιημένης κλίμακας στην οποία εμφανίζονται τα διάφορα ενδεχόμενα εμφάνισης του κινδύνου. Επί παραδείγματι στην κλίμακα εμφανίζονται οι εξής επιλογές: «είναι σπάνιο να συμβεί», «είναι απίθανο να συμβεί» ή αντίστοιχα «είναι σχεδόν βέβαιο να συμβεί». Έχοντας ως βάση τα παραπάνω κατόπιν συμπληρώνεται ένα μητρώο κινδύνου στο οποίο αναφέρονται οι παραπάνω αξιολογήσεις (Οθωνας, 2008).

1.4 Οι υποχρεώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων για την διατήρηση της υγείας και της ασφάλειας

Προκειμένου να εξασφαλιστεί ένα ασφαλές αλλά και υγιές εργασιακό περιβάλλον, τόσο οι εργοδότες όσο και οι εργαζόμενοι, σύμφωνα με το άρθρο 42 του Ν. 3850/2010) οφείλουν να πράττουν τα ακόλουθα:

Ο εργοδότης θα πρέπει:

- ✓ Να έχει προνοήσει για την ανάληψη όλων των απαραίτητων μέτρων για την προστασία τόσο της υγείας όσο και της ασφάλειας όλων των υφισταμένων και των εργαζομένων του.
- ✓ Να προχωρά σε ενημέρωση και εκπαίδευση των εργαζομένων του αναφορικά με ζητήματα ασφαλείας και υγιεινής μέσα στο πλαίσιο του εργασιακού/ επαγγελματικού χώρου.

- ✓ Να προχωρά σε πρόσληψη εξειδικευμένου τεχνικού ασφάλειας καθώς και γιατρού ασφάλειας και να κατόπιν να προχωρά στην εφαρμογή των όσων αυτοί υποδεικνύουν απαρέγκλιτα.
- ✓ Ο εργοδότης επίσης οφείλει να προχωρά στην επίβλεψη και την ομαλή εφαρμογή τόσο των μέτρων υγιεινής όσο και της ασφάλειας στον τόπο εργασίας. Επίσης ο εργοδότης θα πρέπει να προχωρά στην ενημέρωση των εργαζομένων σχετικά με τους κινδύνους οι οποίοι ελλοχεύουν στην εργασία τους.

Μέσα στο πλαίσιο των καθηκόντων του εργοδότη είναι να προνοεί μέσω της κατάρτισης προγραμμάτων τα οποία θα σχετίζονται με προληπτική δράση η οποία θα αποσκοπεί στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας μέσα στην εταιρία. Καθώς και να μεριμνά για την εξασφάλιση της σωστής συντήρησης των μέσων και των εγκαταστάσεων καθώς επίσης και την ορθή και ασφαλή λειτουργία του.

Ο εργοδότης θα πρέπει επίσης να είναι σε θέση να εκτιμά σωστά και με ορθότητα την επικινδυνότητα της όλης παραγωγικής διαδικασίας καθώς και των εργασιακών χώρων. Σε περίπτωση που εντοπίσει σφάλματα ή ελλείψεις θα πρέπει να υιοθετεί τα μέτρα τα οποία ενδείκνυνται προκειμένου να διασφαλίζεται η υγεία και η ασφάλεια των εργαζομένων. Σύμφωνα με τον νόμο ο εργοδότης επίσης θα πρέπει να διατηρεί σχετικά βιβλία καταγραφής κινδύνων τα οποία θα ενημερώνει και θα τα θέτει στην διάθεση των αρμόδιων αρχών όταν και εφόσον εκείνες του το ζητήσουν. Τα σχετικά βιβλία στα οποία αναφέρεται ο Ν. 3850/2010 είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Το βιβλίο το οποίο εμπεριέχει τις συμβουλές και τις υποδείξεις των:
  - Τεχνικών ασφάλειας, και
  - Του αρμόδιου ιατρού εργασίας.

- ✓ Το βιβλίο στο οποίο καταγράφονται τα εργατικά ατυχήματα. Σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να αναφέρονται τα αίτια του ατυχήματος, ενώ θα πρέπει επίσης να έχει παρατεθεί λεπτομερής καταγραφή του.
- ✓ Το βιβλίο μέσα στο οποίο καταγράφονται οι βλαπτικοί παράγοντες οι οποίοι υπάρχουν μέσα στο εργασιακό περιβάλλον καθώς και σε περιπτώσεις που προβλέπεται από τον νόμο τα αποτελέσματα και των συλλογικών αποτελεσμάτων αντίστοιχων βιολογικών εξετάσεων.
- ✓ Ο εργοδότης επίσης οφείλει να διατηρεί ατομικό ιατρικό φάκελο του κάθε εργαζόμενου (εξαιρούνται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι εργαζόμενοι λόγω του περιβάλλοντος εργασίας είναι διαρκώς εκτεθειμένοι σε βλαπτικούς παράγοντες).

Μέτρα τα οποία οφείλει να λάβει ο εργοδότης προκειμένου να προστατεύσει τους εργαζόμενους είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Την αποφυγή κινδύνων.
- ✓ Το να είναι σε θέση ο εργοδότης να εκτιμά τους κινδύνους οι οποίοι δεν μπορούν οι εργαζόμενοι να αποφύγουν.
- ✓ Το να προσαρμόζει το αντικείμενο εργασίας του εργαζόμενου με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες για σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία του εργαζόμενου.
- ✓ Ο εργοδότης θα πρέπει να καταπολεμά τους κινδύνους εν τι γενέσει τους
- ✓ Ο εργοδότης θα πρέπει να αντικαθιστά οτιδήποτε θεωρείται επικίνδυνο από κάτι το οποίο θα είναι λιγότερο επικίνδυνο.

- ✓ Προκειμένου να διαπραγματευτεί την εξασφάλιση της υγείας των εργαζομένων θα πρέπει να προσαρμόζεται τόσο στις τεχνολογικές όσο και στις τεχνικές εξελίξεις (π .χ εκσυγχρονισμός μηχανημάτων).
- ✓ Οφείλει να πληροφορεί να δίνει τις ανάλογες κατά περίπτωση οδηγίες προς του εργαζόμενους.

Οι εργαζόμενοι με βάση το ίδιο νομοθέτημα έχουν τις εξής υποχρεώσεις :

- ✓ Να τηρούν τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας στον επαγγελματικό τους χώρο.
- ✓ Να δίνουν τις απαραίτητες πληροφορίες στους ανωτέρους τους σχετικά με την οποιαδήποτε επικίνδυνη κατάσταση πέσει στην αντίληψή τους.
- ✓ Να συμμετέχουν και οι ίδιοι με ενεργό τρόπο στην εφαρμογή σχεδίων τα οποία αφορούν στην υγιεινή και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας. Επίσης θα πρέπει να λειτουργούν υπό τις οδηγίες του τεχνικού ασφαλείας καθώς και του ιατρού εργασίας αλλά και του υπεύθυνου/ εργοδότη προκειμένου να διατηρούν ακέραια τόσο την υγεία όσο και την ασφάλειά τους.
- ✓ Οφείλουν επίσης να παρίστανται στην προβολή σχετικών ταινιών ή να παρακολουθούν σεμινάρια για να πληροφορούνται και να επιμορφώνονται αναφορικά με τα θέματα ασφάλειας.

Οι εργαζόμενοι σε αυτό το πλαίσιο οφείλουν να χρησιμοποιούν ορθά τόσο τα μηχανήματα όσο και τα υλικά. Οι εργαζόμενοι οφείλουν επίσης να μην εισβάλουν χωρίς να έχουν πρώτα λάβει γνώση του αντικειμένου στην παραγωγική διαδικασία καθώς και στα εργαλεία/ μηχανήματα ή ό,τι σχετικό προβλέπεται. Οι εργαζόμενοι επίσης θα πρέπει να κάνουν χρήση όλων των ατομικών μέσων προστασίας.

Συνεχίζοντας στο ίδιο πλαίσιο οι εργαζόμενοι σύμφωνα με το άρθρο 42 του Ν. 3850/2010 έχουν τα κάτωθι δικαιώματα :

- ✓ Έχουν το αδιαπραγμάτευτο δικαίωμα της συμμετοχής τους σε διαβουλεύσεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα στην εταιρία τους, και οι οποίες σχετίζονται με την προώθηση αλλά και με την εξασφάλιση της υγείας των εργαζόμενων.
- ✓ Οι εργαζόμενοι επίσης δικαιωματικά μπορούν να λαμβάνουν ενημέρωση σχετικά με τα αποτελέσματα εκτίμησης των κινδύνων στον εργασιακό χώρο τους, καθώς και για τους τρόπους αντιμετώπισης των κινδύνων οι οποίοι έχουν προταθεί από τους ειδικούς.
- ✓ Ακόμη, οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να είναι παρόντες κατά τους ελέγχους οι οποίοι διενεργούνται στον χώρο εργασίας τους από τις αρμόδιες αρχές.
- ✓ Οι εργαζόμενοι επιπρόσθετα, έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε ιατρικές εξετάσεις μέσω των οποίων μπορούν να προλάβουν ασθένειες οι οποίες δύνανται να προκληθούν από το περιβάλλον εργασίας τους.
- ✓ Τέλος, οι εργαζόμενοι έχουν το αναφαίρετο δικαίωμα να προβαίνουν σε εκλογές προκειμένου να εκλέξουν τους

κατάλληλους εκπροσώπους για τη διαχείριση, τόσο της ασφάλειας όσο και της υγείας τους.

Κεφάλαιο 2: Εργασιακή Ασφάλεια: Πρόληψη στον εργασιακό χώρο και οι Ευρωπαϊκές/ Εγχώριες οδηγίες για την επίτευξή της

2.1 Η πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου ως μέγιστη υποχρέωση των εταιρειών

Οι επαγγελματικοί κίνδυνοι κατά τις περιπτώσεις στις οποίες δεν αντιμετωπίζονται είναι υπεύθυνοι για την πρόκληση ατυχημάτων και ασθενειών στον εργασιακό χώρο. Ως εκ τούτου όπως αναφέρει ο Τσαμουσόπουλος (2005:13) η άρτια και αποτελεσματική αντιμετώπιση των εργασιακών κινδύνων αποτελεί τη μόνη παράμετρο για την ελάττωση και την αποφυγή τους. Καθώς όπως ήδη αναφέρθηκε τα αίτια των επαγγελματικών κινδύνων εκτείνονται σε μεγάλη γκάμα, ο πρόληψη των κινδύνων αυτών θα πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση. Εντούτοις, όπως δηλώνει ο Τσαμουσόπουλος (2005:14) η πρόληψη ενάντια στους εργασιακούς κινδύνους διακρίνεται σε τέσσερις κατηγορίες, οι οποίες παρατίθενται ακολούθως:

α) Τεχνική πρόληψη

Ο τομέας αυτός της πρόληψης περιλαμβάνει τις διεργασίες για την μείωση των εργασιακών κινδύνων οι οποίοι σχετίζονται με τους χώρους εργασίας, τη χρήση υλικών τα οποία εμπεριέχουν όσο το δυνατόν μικρότερο κίνδυνο. Επίσης στην ίδια κατηγορία εντάσσεται η πρόληψη για το ξέσπασμα πυρκαγιάς μέσω της εξασφάλισης μέσων πυρανίχνευσης και πυρόσβεσης. Σε αυτή την ομάδα πρόληψης εντάσσεται επίσης η βελτίωση των συνθηκών εργασίας μέσα από μια διττή οπτική. Αυτή της παραγωγικής διαδικασίας και αυτή της σχέσης μεταξύ των εργοδοτών και των εργαζόμενων.

β) Πρόληψη μέσω στης εκπαίδευσης των εργαζομένων

Ένας από τις βασικές παραμέτρους για την πρόληψη των κινδύνων είναι η κατάρτιση και εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού μιας επιχείρησης, πάνω σε θέματα τα οποία αφορούν τόσο στην αναγνώριση των εργασιακών κινδύνων όσο και στην αντιμετώπισή τους. Η εκπαίδευση των εργαζομένων μπορεί να περιλαμβάνει εξειδικευμένη εκπαίδευση μέσα από σεμινάρια, προβολή κινηματογραφικών ταινιών ή και διαλέξεων. Στην εκπαίδευση αυτού τύπου θα πρέπει να εξασφαλίζεται η συμμετοχή όλων των εργαζόμενων, όλων των βαθμίδων και ειδικοτήτων. Μερικές από τις πλέον σύγχρονες μορφές εκπαίδευσης είναι οι εξομοιωτές μηχανημάτων, η προβολή slides ή και videos με ανάλογο περιεχόμενο.

γ) Πρόληψη μέσω της ιατρικής εκτίμησης

Όπως αναφέρει ο Τσαμουσόπουλος (2005:15) μια βασική παράμετρος για την πρόληψη των εργασιακών κινδύνων είναι η εκτίμηση της ικανότητας των εργαζομένων αναφορικά με την φυσική και παθολογική τους κατάσταση προκειμένου να αξιολογηθεί το εάν και κατά πόσο τα μέλη του εργατικού δυναμικού είναι σε θέση να αναλάβουν θέσεις, κυρίως όταν πρόκειται για τις εξής ηλικιακές και κοινωνικές ομάδες :

- ✓ νεοεισερχόμενοι στην εργασία,
- ✓ έγκυες γυναίκες,
- ✓ ηλικιωμένοι εργαζόμενοι

- ✓ ή ακόμα και εργαζόμενοι οι οποίοι επανέρχονται στο εργασιακό τους πόστο, μετά από κάποια ασθένεια ή εργατικό (ή άλλου τύπου) ατύχημα.

Η αξιολόγηση και εν τέλει η γνωμοδότηση για την ικανότητα προς εργασία, των προαναφερθέντων ομάδων θα πρέπει – κυρίως σε εταιρίες με μεγάλο αριθμό εργαζόμενων- να πραγματοποιείται από τον γιατρό εργασίας σε συνεργασία με τον αρμόδιο τεχνικό ασφάλειας.

δ) Πρόληψη σε συλλογικό και ατομικό επίπεδο

Η διάκριση αυτή περιλαμβάνει τα μέτρα τα οποία αφορούν 1) στο σύνολο όλων των εργαζομένων και 2) στον κάθε εργαζόμενο σε ατομικό επίπεδο. Εξηγώντας τη διάκριση αυτή ο Τσαμουσόπουλος (2005:15) αναφέρει ότι, σε συλλογικό επίπεδο τα μέτρα ασφαλείας σχετίζονται με την ύπαρξη προφυλακτήρων, παταριών, διαδρόμων και εν γένει χώρων οι οποίοι θα διευκολύνουν όλους τους εργαζόμενους κατά τη διεξαγωγή των καθηκόντων τους. Αντίστοιχα τα ατομικά μέτρα πρόληψης σχετίζονται με τη χρήση των Μέσων Ατομικής Ασφάλειας (ΜΑΠ). Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται τα κράνη, τα γυαλιά, οι ωτοασπίδες, τα ειδικά διαμορφωμένα ενδύματα, οι μάσκες και οι ζώνες ασφαλείας.

2.2 Η αξία της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία

Μέσα στο νομοθετικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά στην υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, τονίζεται ότι το νομοθετικό αυτό πλαίσιο φροντίζει να διασφαλίσει τις κατάλληλες εργασιακές συνθήκες για το σύνολο 170 εκατομμυρίων εργαζομένων. Η υγεία και η ασφάλεια καθώς και η εξασφάλιση της εργασιακής αξιοπρέπειας

αποτελεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ως εκ τούτου όπως αναφέρει η Duore (2015) υπάρχουν σημαντικές πτυχές στο κομμάτι της έννοιας εργασιακή ασφάλεια οι οποίες εκτείνονται σε ένα ευρύ φάσμα από θετικών παραμέτρων οι οποίες αφορούν στο σύνολο του πεδίου της εργασίας αλλά και του ίδιου του κράτους. Ως εκ τούτου η Duore (2015) αναφέρει μερικές από αυτές τις θετικές παραμέτρους, οι οποίες αναφέρονται ακολούθως.

✓ Βελτίωση των επικείμενων νομοθεσιών για την εργασία

Όπως αναφέρει ο Duore (2015) το να παρουσιάζονται μέσα στους χώρους εργασίας συμπεριφορές οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε επικίνδυνες καταστάσεις τους εργαζόμενους, αυτό με μια άλλη ανάγνωση μπορεί να καταστεί πολύ χρήσιμο για την τροποποίηση ή βελτίωση των νόμων οι οποίοι αφορούν στην εργασία. Επίσης άλλη μια σημαντική παράμετρος η οποία συνδέεται με αυτό, είναι το γεγονός ότι οι εταιρίες/ οργανισμοί θα πρέπει να εισέλθουν στη διαδικασία να βελτιώσουν την επικοινωνία τους με τους εργαζόμενους αλλά και τον τρόπο με τον οποίο συλλέγουν, αλλά και αναφέρουν στις αρχές (επιθεωρήσεις εργασίας επί παραδείγματι) τα όποια προβλήματα ανακύπτουν στους εργασιακούς χώρους. Όλα τα ανωτέρω και κυρίως μέσω της ευαισθητοποίησης της ηγεσίας των εργαζομένων να συλλέγουν τέτοιου είδους πληροφορίες αυτό έχει ως μακροπρόθεσμη συνέπεια να βελτιώνεται η κατάσταση της υγείας αλλά και της ασφάλειας τους εργασιακούς χώρους. Με τη διάδοση της ευαισθητοποίησης, αυτό θα προωθήσει τις βέλτιστες πρακτικές και θα βελτιώσει την κατάσταση της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία.

✓ Η έννοια του κινδύνου ως πρόληψη

Μέσα στο πλαίσιο ενός εργασιακού περιβάλλοντος, όσες προσπάθειες και να καταβληθούν από μεριάς τόσο των προϊσταμένων των εργασιακών χώρων, από τη νομοθεσία αλλά και από τους ίδιους τους εργαζόμενους, είναι βέβαιο ότι, κατά καιρούς και σε κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας των εργασιών θα προκύψουν αστοχίες, λάθη και ατυχήματα. Εντούτοις όπως αναφέρει Duore (2015) αυτό αποτελεί επίσης μια θετική όψη. Καθώς τα όποια προβλήματα ή αστοχίες προκύψουν θα αποτελέσουν ένα εργαλείο μάθησης για τον μέλλον, ούτως ώστε το σύνολο των εργαζομένων αλλά και των εργοδοτών να είναι προετοιμασμένοι για παρόμοιες – μελλοντικές καταστάσεις. Προκειμένου να συμβεί αυτό θα πρέπει να έχει πρώτα επιτευχθεί και να έχει εξασφαλισθεί μια καλή επικοινωνία ανάμεσα στους εργαζόμενους και την εργασιακή ηγεσία, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι όλο το προσωπικό θα έχει ενημερωθεί για τους τρόπους με τους οποίους θα αποφευχθούν παρόμοια περιστατικά – δυσάρεστα ατυχήματα στο μέλλον.

✓ Η εργασιακή ασφάλεια και η υγεία ως παράμετρος καλλιέργειας της ελευθερίας της έκφρασης στους εργαζόμενους

Σε σχέση με την προηγούμενη παράμετρο (2) η οποία αφορά στην επικοινωνία των εργαζομένων με την ηγεσία και την αναφορά των ατυχημάτων, το να προωθείται και επίσημα η δήλωση αρνητικών

συμβάντων τα οποία θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων, αυτό έχει ως συνέπεια οι εργαζόμενοι να αισθάνονται ότι μπορούν να αναφέρουν οποιοδήποτε αρνητικό περιστατικό χωρίς να κινδυνεύουν να τιμωρηθούν ή να λάβουν επίπληξη. Αντίθετα μέσω της ελευθερίας η οποία τους δίδεται από τη νομοθεσία αυτό τους ωθεί να γίνουν πιο υπεύθυνοι και χωρίς να προχωρούν στην υιοθέτηση απαράδεκτων αλλά και επικίνδυνων συμπεριφορών.

2.3 Η έννοια της εργασιακής ασφάλειας, και οι προϋποθέσεις για την εξασφάλισή της

Ο όρος «εργασιακή ασφάλεια» εισάγεται/ακούγεται για πρώτη φορά στον δημόσιο λόγο το 1986. Κατά τη σύνταξη της συνοπτικής έκθεσης ατυχημάτων για την περίπτωση του Τσερνόμπιλ. Απώτερος στόχος του Οργανισμού ήταν να περιγράψει το γεγονός ότι, τόσο οι πράξεις, οι σκέψεις αλλά και ο συμπεριφορές των εργαζομένων στον πυρηνικό αντιδραστήρα αποτελέσαν καθοριστικούς παράγοντες, οι οποίοι συνέβαλλαν στην πρόκληση του ατυχήματος (Kim και συν, 2016).

Κατά το 1993 Συμβουλευτική Επιτροπή για την Ασφάλεια της Πυρηνικής Εγκατάστασης ερεύνησε καταστροφές και εργασιακά ατυχήματα όπως αυτό του Τσερνόμπιλ, την πυρκαγιά στο King Cross και το σιδηροδρομικό δυστύχημα στο Clapman Junction. Το πόρισμα ήταν ότι σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις τα συστήματα ασφαλείας είχαν καταρρεύσει. Στην έκθεση του πορίσματος ανέφερε ότι όλα τα παραπάνω ατυχήματα δεν προήλθαν απλά από την ύπαρξη πλημμελούς ασφάλειας, αλλά από προβλήματα τα οποία συνδέονταν με την αντίληψη περί

κουλτούρας της ασφάλειας από πλευράς των υπευθύνων για την ασφάλεια στους εργασιακούς αυτούς χώρους (Neira, 2010).

Μετά το πέρας των διαδικασιών αυτών, η συμβουλευτική επιτροπή απεφάνθη ότι, θα πρέπει μέσα στο πλαίσιο των επιχειρήσεων να καλλιεργηθεί μια νέα κουλτούρα περί ασφάλειας η οποία θα έχει την ασφάλεια των εργαζομένων στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός της και θα καταστεί η πρωταρχική μέριμνα σε όλες τις επιχειρήσεις. Ο ορισμός ο οποίος δόθηκε από την επιτροπή για την εργασιακή ασφάλεια είχε ως εξής. Ως εργασιακή ασφάλεια ορίζεται το σύνολο των ατομικών και ομαδικών αξιών, στάσεων, αντιλήψεων και ικανοτήτων αλλά προτύπων συμπεριφοράς, τα οποία θα μπορούν να καθορίζουν τη δέσμευση το ύψος και τα πρότυπα συμπεριφοράς, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα επαρκές σύστημα διαχείρισης, που θα σχετίζεται με την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων (Kim και συν, 2016).

2.4 Οι Ευρωπαϊκοί κανόνες για την εξασφάλιση της εργασιακής ασφάλειας

Προκειμένου η Ευρωπαϊκή Ένωση να εξασφαλίσει την ασφάλεια και την υγεία στα εργασιακά περιβάλλοντα, κατά το έτος 1989 εκπόνησε σχετική οδηγία (89/391 ΕΟΚ)² σύμφωνα με την οποία και κατά την εφαρμογή της, εγγυώνται κατά το ελάχιστο οι απαιτήσεις για την πληρέστερη ασφάλεια των εργαζομένων. Εντούτοις όπως προβλέπει η οδηγία πλαίσιο είναι εφικτό και προβλέπεται τα κράτη μέλη, μέσα στο πλαίσιο των δικών τους κανόνων περί ασφάλειας να θεσπίζουν δικά τους μέτρα περισσότερο αυστηρά. Η οδηγία αυτή την εποχή κατά την οποία εκπονήθηκε απετέλεσε μια καινοτομία καθώς μερικές εκ των διατάξεων

---

² Οδηγία 89/391 - Οδηγία Πλαίσιο για την ασφάλεια και την υγεία κατά την εργασία.

της ήταν ριζοσπαστικές για το τότε εργασιακό καθεστώς. Μερικοί από τους κανόνες οι οποίοι θεωρήθηκαν καινοτόμοι ήταν οι ακόλουθοι (Raynal και Hermanns, 2018).

Η έννοια εργασιακό περιβάλλον είχε εννοιοποιηθεί, με βάση την σύμβαση περί ασφάλειας της εργασίας. Ο κεντρικός άξονας γύρω από τον οποίο δομήθηκε η οδηγία είναι αυτή περί τη θεμελίωσης ενός επιπέδου ασφαλείας το οποίο θα είναι ισότιμο ως προς την πρόσβασή του σε όλους την ίδια στιγμή που θα εξασφαλίζει την υγεία όλων των εργαζόμενων. Σε αυτή την περίπτωση η μόνη κατηγορία η οποία εξαιρείται, είναι αυτή των εργαζομένων οι οποίοι ασκούν εργασιακά καθήκοντα σε οικίες (οικιακοί βοηθοί). Στην ίδια κατηγορία εντάσσονται οι εργαζόμενοι οι οποίοι ασκούν τα επαγγελματικά τους καθήκοντα σε κάποιες δημόσιες υπηρεσίες καθώς και αυτοί οι οποίοι υπάγονται στα υπουργεία εθνική άμυνας ήτοι, σε κάποιες στρατιωτικές υπηρεσίες.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο η οδηγία 89/391 προβλέπει και αρκετές υποχρεώσεις από την μεριά των εργοδοτών. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με την οδηγία, προβλέπεται πως όλοι οι εργοδότες θα πρέπει να έχουν εξασφαλίσει στους εργαζομένους τους όλες τις κατάλληλες προϋποθέσεις, καθώς και να έχουν λάβει και τα κατάλληλα προβλεπόμενα μέτρα, προκειμένου να καταστήσουν την εργασία όσο το δυνατόν ασφαλέστερη ως προ όλα τα επίπεδα (σωματικό, ψυχολογικό, και βιολογικό). Σημαντικό σε αυτό το σημείο είναι ότι σε αυτή την παράγραφο της οδηγίας εισάγεται για πρώτη φορά η έννοια της εκτίμησης του κινδύνου. Μαζί με τον καθορισμός της έννοιας «εκτίμηση κινδύνου», εισάγονται επιπλέον αλλά και καθορίζονται ιδιαιτέρως τα ακόλουθα:

- ✓ καθορίζεται και προσδιορίζεται η έννοια της επικινδυνότητας,

- ✓ καθορίζεται και προσδιορίζεται ο βαθμός της συμμετοχής των εργαζομένων στο πλαίσιο της αντιμετώπισης των εργασιακών κινδύνων.

Καθώς και η θέσπιση των κατάλληλων μέτρων τα οποία έχοντας τοποθετηθεί κατά προτεραιότητα με βάση του υπάρχοντες κινδύνους, θα στοχεύουν στην εξάλειψη της ίδιας της πηγής του κινδύνου. Καταληκτικά σε αυτό το σημείο της οδηγίας προβλέπεται πως θα πρέπει να εξασφαλίζεται και την κατά τακτά χρονικά διαστήματα η επαναξιολόγηση των υπαρχόντων κινδύνων μέσα στο πλαίσιο των εκάστοτε εργασιακών/επαγγελματικών χώρων.

Ένα σημαντικό σημείο το οποίο αποτελεί επίσης καινοτομία είναι ότι η συγκεκριμένη οδηγία προβλέπει την υποχρέωση της θέσπισης μέτρων ασφάλειας την ίδια στιγμή που τονίζεται η σημασία την οποία έχουν οι νέες μορφές διαχείρισης της ασφάλειας τόσο στο πλαίσιο της υγείας αλλά και στο πλαίσιο των διαδικασιών της διαχείρισης μιας εταιρίας ή ενός οργανισμού εν γένει.

Ένα από τα ζητήματα τα οποία προέκυψαν ήταν το γεγονός ότι, η εν λόγω οδηγία έπρεπε να εισαχθεί/ενταχθεί στα εθνικά δίκαια έως και το τέλος του 1992. Εντούτοις το ζήτημα το οποίο ενέκυψε ήταν ότι τα εθνικά δίκαια των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχαν μεγάλες διαφορές μεταξύ τους. Ως εκ τούτου αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αναντιστοιχία ανάμεσα στο εθνικό δίκαιο και την ευρωπαϊκή οδηγία. Έτσι σε μερικά από τα κράτη μέλη της ένωσης η δύναμη εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας επέσειε νομικών συνεπειών καθώς η εκάστοτε εθνική νομοθεσία ήταν ανεπαρκής.

2.4.1 Η διορθωτική/ συμπληρωματική οδηγία COM [2004] 62

Προκειμένου να επέλθει μια διόρθωση σχετικά με την οδηγία πλαίσιο περί ασφάλειας, κατά το έτος 2004 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκπόνησε μια ανακοίνωση η οποία περιείχε επεξηγήσεις σχετικά με τον τρόπο κατά τον οποίο οι ευρωπαϊκές χώρες θα μπορούσαν να εφαρμόσουν πρακτικά τις οδηγίες περί ασφάλειας, χωρίς να προσκρούουν σε εσωτερικά νομικά κολλήματα. Η διορθωτική/ συμπληρωματική οδηγία COM [2004] 62 αναφερόταν στους τρόπους πρακτικής εφαρμογής των κατωτέρω οδηγιών:

- ✓ 89/391 ΕΟΚ (οδηγία πλαίσιο)
- ✓ 89/654 ΕΟΚ (χώροι εργασίας)
- ✓ 89/655 ΕΟΚ (εξοπλισμός εργασίας)
- ✓ 89/656 ΕΟΚ (εξοπλισμός ατομικής προστασίας)
- ✓ 90/269 ΕΟΚ (χειρωνακτικός χειρισμός φορτίων)
- ✓ 90/270 ΕΟΚ (εξοπλισμός οθόνης επίδειξης)

Μέσα στο πλαίσιο της ανακοίνωσης αναφερόταν μεταξύ άλλων ότι υπάρχουν στοιχεία τα οποία είναι ενδεικτικά για τη θετική συνεισφορά της οδηγίας στα εθνικά πλαίσια αναφορικά με την υγεία και την ασφάλεια η οποία συνίσταται τόσο στην εθνική εκτελεστική νομοθεσία αλλά και την θετική επίδρασή της τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στα θεσμικά όργανα του κάθε κράτους μέλους. Εν κατακλείδι η έκθεση COM [2004] 62 ανέφερε ότι πέρα την θέσπιση μέτρων για την ασφάλεια των εργαζομένων, η οδηγία αυτή προωθούσε και προέτρεπε τις χώρες μέλη να δημιουργήσουν οι ίδιες και να καλλιεργήσουν ταυτόχρονα μια νέα νοοτροπία αναφορικά με τον εξορθολογισμό του συνόλου των νομοθετικών συστημάτων όλων των ευρωπαϊκών χωρών.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί το ότι, η συγκεκριμένη έκθεση είχε επίσης εντοπίσει διάφορα κενά αλλά και ελαττώματα στην εφαρμογή των

ευρωπαϊκών νομοθετικών συστημάτων, τα οποία εμποδίζουν στην ουσία την επιτυχή εφαρμογή των κανόνων ασφάλειας στο εσωτερικό τους. Τέλος η ίδια έκθεση υπογράμμιζε περιπτώσεις στα ευρωπαϊκά νομοθετικά συστήματα κατά τις οποίες στην ουσία είχαν παραβιαστεί οι κανόνες ασφάλειας και υγιεινής. Και πως στο εσωτερικό των χωρών αυτών είχαν κινηθεί διαδικασίες για «μη συμμόρφωση με τους κανόνες ασφάλειας, επί παραβάσει».

2.5 Το στρατηγικό πλαίσιο SWD(2021) 149 για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία στο χρονικό πλαίσιο 2021 -2027: Οι τελευταίες εξελίξεις

Μέσα στο νέο στρατηγικό πλαίσιο της ευρωπαϊκής ένωσης το οποίο φέρει τον όνομα SWD (2021) 149 η ευρωπαϊκή ένωση προσδιορίζει και παράλληλα διατίθεται να αντιμετωπίσει τις βασικές προκλήσεις και τους στρατηγικούς στόχους για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων για τα επόμενα χρόνια. Όπως αναφέρει Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεταξύ των θεμάτων τα οποία θα μεριμνήσει η επιτροπή μέσω αυτής της οδηγίας είναι να προστατευτούν οι μεταβαλλόμενες ανάγκες προστασίας των εργαζομένων οι οποίες αφορούν και προκαλούνται ταυτόχρονα από τα ακόλουθα:

- ✓ Τις ψηφιακού τύπου/ πράσινες μεταβάσεις.
- ✓ Τις νέες μορφές εργασίας.
- ✓ Την εργασία στο πλαίσιο της πανδημίας την νόσου από τον ιό Covid-19.

Όπως αναφέρει η Ευρωπαϊκή επιτροπή μεταξύ των παραπάνω θα συμπεριληφθούν η αντιμετώπιση από τους παραδοσιακούς κινδύνους

στον εργασιακό χώρο όπως για παράδειγμα τα εργατικά ατυχήματα, η έκθεση σε επικίνδυνες ουσίες κ.ο.κ. Το νέο στρατηγικό σχέδιο της ευρωπαϊκής επιτροπή βασίζεται και περιστρέφεται γύρω από τρεις βασικούς άξονες οι οποίοι παρατίθενται ακολούθως και έχουν ως εξής:

α) Μέριμνα για την πρόβλεψη και τη διαχείριση των νέων προκλήσεων στο εργασιακό περιβάλλον.

Προκειμένου να διασφαλιστούν τόσο η ασφάλεια όσο και η υγείας στους χώρους εργασίας κατά τη διάρκεια της μετάβασης από τους παραδοσιακούς χώρους εργασίας στους πράσινους χώρους εργασίας θα πρέπει για παράδειγμα να ληφθούν υπόψη οι συνθήκες για τον τεχνολογικό εξοπλισμό των επιχειρήσεων με απώτερο στόχο να προταθούν προστατευτικά όρια για τη χρήση του αμιάντου καθώς και του μόλυβδου.

β) Μέριμνα για την ψυχική υγεία των εργαζομένων.

Σχετικά με το συγκεκριμένο ζήτημα, η ευρωπαϊκή ένωση μέσω του στρατηγικού πλαισίου SWD(2021) 149 θα επισπεύσει την προετοιμασία για την ανάληψη πρωτοβουλιών σε ενωσιακό επίπεδο, προκειμένου να προστατευτεί η ψυχική υγεία μέσω καταρχήν της αξιολόγησης της ψυχικής υγείας των εργαζομένων στα διάφορα εργασιακά περιβάλλοντα, και κατόπιν θα προχωρήσει στην πρόταση κατευθυντήριων γραμμών για αντίστοιχη δράση.

γ) Το «όραμα μηδέν».

Μέσω της νέας στρατηγικής θα λαμβάνεται επίσης μέριμνα για την πρόληψη των ασθενειών οι οποίες αφορούν και ανακύπτουν στους χώρους εργασίας. Το στρατηγικό πλαίσιο αυτό προωθεί το λεγόμενο σχέδιο το οποίο φέρει τον τίτλο «όραμα μηδέν». Το όνομα του σχεδίου αυτού είναι ενδεικτικό των προθέσεων, καθώς απώτερος στόχος της ευρωπαϊκής επιτροπής είναι να μειωθούν οι θάνατοι στους εργασιακούς χώρους σε μηδενικό αριθμό. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η ευρωπαϊκή επιτροπή θα φέρει στο τραπέζι των συνομιλιών και θέματα τα οποία αφορούν στην αντιμετώπιση ασθενειών όπως αυτή του καρκίνου και των αναπνευστικών νοσημάτων.

δ) Αύξηση ετοιμότητας.

Κύριος στόχος, επίσης, της νέας στρατηγικής είναι να τεθούν σε ετοιμότητα όλες οι υπεύθυνες για την υγεία αρχές, στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών κρατών προκειμένου να είναι προετοιμασμένοι απέναντι σε μελλοντικές απειλές στην υγεία. Η νέα αυτή ευρωπαϊκή στρατηγική παίρνοντας παραδείγματα από την τρέχουσα επικαιρότητα και κυρίως από την νόσο που προκλήθηκε από τον Covid-19, θα εκπονήσει σχέδιο και διαδικασίες οι οποίες χαρακτηρίζονται ως «έκτακτης ανάγκης» προκειμένου να οι εταιρίες να μπορούν να καθοδηγηθούν, να αναπτύξουν, να εφαρμόσουν αλλά και να παρακολουθήσουν την εφαρμογή μέτρων τα οποία θα καταστούν χρήσιμα για την αντιμετώπιση μελλοντικών πανδημικών κρίσεων. Καταληκτικά, η επιτροπή αναφέρει ότι όλα τα ανωτέρω θα συμβούν σε συνεργασία με τις αρμόδιες υγειονομικές αρχές των κρατών μελών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Οι Ευρωπαϊκές και οι Εγχώριες οδηγίες για την αντιμετώπιση του Covid -19 στα εργασιακά περιβάλλοντα

Οι έννοιες της υγείας και της ασφάλειας στον εργασιακό χώρο όπως ήδη τονίστηκε είναι από πολύ σημαντικές και καίριας σημασίας. Κυρίως όμως σε περιόδους κατά τις οποίες παρουσιάζονται πανδημικές κρίσεις όπως η παρούσα της πανδημίας του κορωνοϊού τότε οι έννοιες της υγείας και της ασφάλειας αποκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα και διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο. Καθώς την ίδια στιγμή που αυτές απειλούνται βοηθούν τις επιχειρήσεις αλλά και τις κυβερνήσεις και τους οργανισμούς να εντείνουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να διαχειριστούν τον κίνδυνο ο οποίος έχει προκύψει.

Η εμφάνιση της πανδημίας του κορωνοϊού το 2019 έθεσε σε εγρήγορση την ένωση προκειμένου να εκπονήσει και κατόπιν να λάβει μια σειρά από μέτρα τα οποία μειώσουν, και θα αντιμετωπίσουν τη νέα πραγματικότητα και την εξάπλωση της νόσου. Μεταξύ άλλων το περιβάλλον της εργασίας είναι αυτό το οποίο έχει δεχτεί ένα μεγάλο πλήγμα συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων, των εργαζομένων αλλά και των εργοδοτών καθώς και των οικογενειών αυτών. Η πανδημική κρίση είναι μια συνθήκη η οποία προκαλεί πίεση τόσο στους εργαζόμενους όσο και στους εργοδότες. Όλα τα ανωτέρω τους αναγκάζουν να προβούν στην εφαρμογή νέων διαδικασιών και πρακτικών είτε σε δεύτερο χρόνο να αναστείλουν τις όποιες επαγγελματικές τους δραστηριότητες. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, τόσο για την επαγγελματική ασφάλεια όσο και για την υγεία η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει κανόνες οι οποίοι αναφέρονται στην αναγνώριση

την πρόληψη και την αντιμετώπιση του ιού στους χώρους εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

3.1. Προδιαγραφές υγείας και ασφάλειας της εργασίας κατά την πανδημική κρίση, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.1.1. Πρόληψη για τη διασπορά του ιού στις επιχειρήσεις σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία

Οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την πρόληψη για τη διασπορά του ιού στους εργασιακούς χώρους προβλέπει τα ακόλουθα:

Την ανάπτυξη ενός σχεδίου έκτακτης ανάγκης το οποίο θα βοηθήσει την επιχείρησή ή τον οργανισμό να προλάβει το ξέσπασμα αλλά και τη διασπορά της νόσου Covid -19 στους χώρους εργασίας. Το σχέδιο θα πρέπει να μπορεί να εφαρμοστεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές της επιχείρησης ή του οργανισμού. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να προβλεφθεί και το πως διατηρηθεί σε λειτουργία η επιχείρηση ακόμα και στις περιπτώσεις που ένας αριθμός εργαζομένων, προμηθευτών ή ακόμα και εργολάβων έχουν νοσήσει.

Οι ιδιοκτήτες των εταιριών ή οι προϊστάμενοι των οργανισμών θα πρέπει να ενημερώσουν τους εργαζομένους τους για το σχέδιο καθώς θα πρέπει να είναι ενήμεροι για το τι πρέπει να πράξουν ή να μην πράξουν μέσα στο πλαίσιο του σχεδίου.

Σημαντικό είναι να τονιστούν τα κύρια σημεία του σχεδίου, καθώς και η σημασία της παραμονής μακριά από την εργασία ακόμα και αν οι εργαζόμενοι έχουν ήπια συμπτώματα, ή πρέπει να λάβουν ειδική φαρμακευτική αγωγή.

Θα πρέπει σε αυτό το πλαίσιο να υπάρχει βεβαίωση προς τους εργαζόμενους σχετικά με το ότι έχουν γίνει οι απαραίτητες ρυθμίσεις προκειμένου να αντιμετωπιστούν τόσο οι ψυχικές όσο και οι κοινωνίες συνέπειες των ατόμων τα οποία έχουν νοσήσει από Covid-19, μέσα στον χώρο της εργασίας.

Αναφορικά με τις μικρές και τις μεσαίες επιχειρήσεις - εξαιρούνται οι εργαζόμενοι στις οικιακές επιχειρήσεις - θα πρέπει οι υπεύθυνοι να συμβουλευτούν τις αρμόδιες υπηρεσίες υγείας, την υπηρεσία δημόσιας υγείας και τις αρχές εργασίας προτού εκδηλωθεί κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

Θα πρέπει να συμβουλευούνται τόσο οι εργαζόμενοι όσο και οι εργοδότες την όποια καθοδήγηση ή ενημέρωση η οποία προέρχεται από τις τομεακές οργανώσεις όπως: Ενώσεις εργοδοτών, Ενώσεις εργαζομένων, Εμπορικά επιμελητήρια, Τομεακές κοινωνικές υπηρεσίες. (ευρωπαϊκός οργανισμός για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, 2020).

3.1.2 Αποτροπή της εξάπλωσης της νόσου στους εργασιακούς χώρους σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες

Ένας από τους πιο σημαντικούς τρόπους για την αποφυγή της διάδοσης του Covid-19 στους εργασιακούς χώρους, είναι η καθημερινή λήψη μέτρων προκειμένου να αποφευχθεί η έκθεση στον ιό. Ως εκ τούτου, προκειμένου να συμβεί αυτό είναι σημαντικό να ληφθούν στους χώρους εργασίας τα κατωτέρω μέτρα:

α) Θα πρέπει στους χώρους της εργασίας να τοποθετηθούν αφίσες, οι οποίες θα ενημερώνουν για την παραμονή στον χώρο της οικίας σε

περίπτωση που εμφανιστούν συμπτώματα του ιού όπως βήχα, υψηλός πυρετός ή μείωση/ σταδιακή απώλεια όσφρησης.

β) Στους χώρους εργασίας, θα πρέπει να υπάρχουν χαρτομάντιλα, κάδοι απορριμμάτων οι οποίες θα είναι επενδεδυμένοι με πλαστικές σακούλες οι οποίες να μπορούν να αδειάσουν χωρίς να έρθει κάποιος σε επαφή με το περιεχόμενο.

γ) Σημαντική είναι η καθοδήγηση των εργαζομένων να καθαρίζουν σχολαστικά τα χέρια τους με τη χρήση σαπουνιού και νερού για περίπου 20'' καθώς και να απολυμαίνουν τα χέρια τους με απολυμαντικό το οποίο θα έχει βάση το αλκοόλ και θα περιέχει από 65% έως και 95% αλκοόλη.

δ) Θα πρέπει να ενθαρρύνεται η χρήση χειρουργικών масκών προσώπου σε όλους τους χώρους εργασίας, καθώς και στους κλειστούς χώρους και στους κοινόχρηστους χώρους, όπως τα αυτοκίνητα, τα βαν και τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Είναι σημαντικό να τονιστεί επίσης, ότι οι μάσκες προσώπου έχουν σχεδιαστεί για να χρησιμοποιούνται ως μέσο υγιεινής και αποτρέπουν τη διασπορά της νόσου καθώς αποτρέπουν την εξάπλωση της νόσου μέσω των σταγονιδίων τα οποία αποβάλλονται είτε μέσω του βήχα, είτε μέσω του φτερνίσματος (τα σταγονίδια μένουν αιωρούμενα στον αέρα και εναποτίθενται τελικά στις επιφάνειες οι οποίες αγγίζονται).

ε) Σε περίπτωση υποψίας πως κάποιος νοσεί από τον κορωνοϊό ή κάποιος έχει έρθει σε επαφή με άτομο το οποίο νοσεί, τότε θα πρέπει να ακολουθήσουν τη σχετική οδηγία η οποία προβλέπεται.

στ) Είναι ιδιαιτέρως σημαντικό να οι επιχειρήσεις να προωθήσουν την τηλεργασία σε όλα τα τμήματα της επιχείρησης ή του οργανισμού και να επιτραπεί στους εργαζόμενους να εργαστούν ευέλικτες ώρες προκειμένου

να αποτραπεί ο συνωστισμός στον χώρο εργασίας (Ευρωπαϊκός οργανισμός για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, 2020).

3.2 Τα Εθνικά μέτρα ενάντια στη διασπορά του ιού στους εργασιακούς χώρους

Ο εργοδότης υποχρεούται να επιβλέπει/ρυθμίζει την προσέλευση τρίτων (π.χ. πελατών, συνεργατών, διανομέων, κ.λπ.) στο χώρο εργασίας, ώστε να αποφεύγεται ο συνωστισμός και να εξασφαλίζεται η τήρηση των απαιτούμενων αποστάσεων και η χρήση μέσων προστασίας (π.χ. μάσκες), σύμφωνα με τις κατά περίπτωση ειδικές οδηγίες/κατευθύνσεις του ΕΟΔΥ της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Δημόσιας Υγείας και αποφάσεις αρμοδίων φορέων.

Συνεχής ενημέρωση των εργαζομένων, με οποιοδήποτε πρόσφορο τρόπο, όπως π.χ. προφορική ενημέρωση, ανάρτηση αφισών, διαδικτυακά κ.λπ. Στο πλαίσιο της ενημέρωσης ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις απαιτούμενες ενέργειες των ίδιων των εργαζομένων σε περίπτωση ανάπτυξης ύποπτων συμπτωμάτων, όπως είναι η άμεση ενημέρωση του εργοδότη για την πρόληψη της διασποράς του SARS COV-2 και η προβλεπόμενη απομόνωση. Ειδικά για την περίπτωση επιστροφής εργαζομένων στην εργασία η ενημέρωση γίνεται κατά την πρώτη ημέρα προσέλευσης.

Επιπλέον, συστήνεται η εν γένει κατά προτίμηση χρήση κλιμάκων και αποφυγή χρήσης ανελκυστήρων, καθώς και η συμμόρφωση σε σχετικές εξειδικευμένες οδηγίες του ΕΟΔΥ και αρμόδιων φορέων.

3.3. Μέτρα ατομικής υγιεινής και μέσα ατομικής προστασίας. Υποχρεώσεις εργοδοτών. (ΕΛΥΝΑΕ, 2020): Οδηγίες και μέτρα προστασίας από τον κορωνοϊό στους χώρους εργασίας

Οι χώροι εργασίας ως χώροι συνάθροισης και επαφής, αποτελούν εστίες μετάδοσης του ιού.

Όπως αναφέρεται στον σχετικό Κώδικα Νόμων για την Υγεία και την Ασφάλεια των Εργαζομένων (ν. 3850/2010) και σε αυτή την περίπτωση η αποκλειστική ευθύνη για την υγεία και την ασφάλεια του εργαζόμενου είναι του εργοδότη. Καθώς αυτός θα πρέπει να λαμβάνει όλα τα μέτρα για την προστασία και την υγεία των εργαζομένων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο περιλαμβάνονται και η πρόληψη, η ενημέρωση καθώς και η κατάρτιση αλλά και η οργάνωση εν γένει. Όπως αναφέρεται στο σχετικό παράρτημα 3 της οδηγίας 2000/54/EK, που εντάσσεται στον κατάλογο των βιολογικών κινδύνων οι οποίοι είναι γνωστό ότι προσβάλλουν το ανθρώπινο σώμα ο ιός SARS-CoV- 2 είναι μεταξύ αυτών οι οποίοι προσβάλλουν το αναπνευστικό σύστημα.

Υποχρεώσεις του εργοδότη

Γραπτή εκτίμηση των κινδύνων

Βασική υποχρέωση του εργοδότη είναι να δημοσιοποιεί γραπτά την εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου και κατά κύριο λόγο αυτούς που αφορούν στην πρόληψη από την πανδημία.

Ως εκ τούτου θα πρέπει:

- ✓ Να καθιστά συγκεκριμένη την πηγή του κινδύνου.
- ✓ Να εντοπίζει τα άτομα τα οποία ανήκουν σε ομάδα υψηλού κινδύνου για τη μετάδοση του ιού.

- ✓ Να περιορίζει ή και να εξαλείφει δραστηριότητες οι οποίες είναι επικίνδυνες για την μετάδοση του ιού.

Κοινωνική απόσταση στους χώρους εργασίας

Προκειμένου να αποφευχθεί η εξάπλωση του ιού ο εργοδότης θα πρέπει να εξασφαλίσει τα ακόλουθα σχετικά με την κοινωνική αποστασιοποίηση.

Να προβεί σε αλλαγές στον χώρο και συγκεκριμένα στη χωροταξική θέση των εργαζομένων καθ' υπόδειξη του ΕΟΔΥ.

Να οργανώσει τον χώρο εργασίας με τέτοιον τρόπο ώστε οι εργαζόμενοι να έρχονται και να φεύγουν ξεχωριστά και χωρίς συνωστισμό.

Να ρυθμιστεί η πρόσβαση σε κοινόχρηστους χώρους έτσι ώστε να μη συγκεντρώνονται πολλά άτομα.

Μέσα ατομικής προστασίας

Προκειμένου να περιοριστεί όσο το δυνατόν περισσότερο η εξάπλωση του ιού θα πρέπει να ακολουθούνται τα εξής αναφορικά με την ατομική υγιεινή:

- ✓ Η χρήση προστατευτικής μάσκας.
- ✓ Να έχει εξασφαλιστεί η παροχή μέσων καθαρισμού για το πλύσιμο των χεριών καθώς και αντισηπτικά διαλύματα κατά την είσοδο έξοδο από την εργασία.
- ✓ Να επιτρέπεται η κατανάλωση φαγητού μόνο σε συγκεκριμένα μέρη.

- ✓ Να υπάρχουν με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συχνότητα κάδοι με τροχούς και προκειμένου να ρίπτονται μέσα τα μέσα μιας χρήσης αφού έχουν χρησιμοποιηθεί.
- ✓ Να υπάρχει επίβλεψη των εργαζομένων σχετικά με το εάν τηρούν τα παραπάνω μέτρα.

Ενημέρωση και καθοδήγηση των εργαζομένων

Προκειμένου να προστατευτεί η υγεία των εργαζομένων θα πρέπει εκείνοι να ενημερώνονται σχετικά με τις εξελίξεις αναφορικά με τα ζητήματα εργασιακού χώρου και τη διάδοση του ιού πιο συγκεκριμένα οι εργαζόμενοι θα πρέπει:

- ✓ Να ενημερώνονται για τη μετάδοση του ιού και τους τρόπους προστασίας τους.
- ✓ Να ενημερώνονται σχετικά με πως θα εξασφαλίσουν καλύτερη και πιο αποτελεσματική προσωπική υγιεινή.
- ✓ Να ενημερώνονται για τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να εξασφαλίσουν μια ασφαλή εργασία καθώς και να πληροφορηθούν σχετικά με τις κινήσεις του κατά τα διαλλείματα.
- ✓ Να ενημερώνονται σχετικά με το ωράριο και τον τρόπο αναχώρησης από την εργασία.

Εξ αποστάσεως εργασία

Όπως αναφέρεται στο Π.Ν.Π. της 11.03.2020 «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του» στο (άρθ. 4, §2) ο εκάστοτε εργοδότης θα πρέπει να καθορίζει με δική του απόφαση το ότι η εργασία η οποία παρέχεται από τον εργαζόμενο, στον συγκεκριμένο

χώρο εργασίας αυτή πλέον θα γίνεται μέσω της πρακτικής της εξ αποστάσεως εργασίας.

Μεταχείριση ατόμων τα οποία ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες

Σύμφωνα με τα δοθέντα επιστημονικά δεδομένα ως ευπαθείς ομάδες ορίζονται τα άτομα τα οποία είναι μεγάλης ηλικίας και έχουν χρόνια και υποκείμενα νοσήματα. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο εργοδότης έχει την υποχρέωση να προστατέψει άτομα αυτά με τους εξής τρόπους:

1. Με το να τους δώσει τη δυνατότητα να εργαστούν μέσω της εξ αποστάσεως εργασίας.
2. Αν η εξ αποστάσεως εργασία δεν είναι εφικτή τότε ο εργοδότης οφείλει να ελέγχει εάν τα άτομα αυτά τηρούν τους κανόνες ασφαλείας.
3. Με το θέσει τον εργαζόμενο σε καραντίνα 14 ημερών ή όσες μέρες απαιτούνται (το διάστημα της καραντίνας εξαρτάται από το αν ο εργαζόμενος είναι εμβολιασμένος ή ανεμβολίαστος) από τη στιγμή που θα έρθει σε επαφή με επιβεβαιωμένο κρούσμα.

Διαχείριση περιστατικών και ορισμός υπευθύνου

Μέσα στο πλαίσιο των οδηγιών κάθε εταιρία θα πρέπει να:

- ✓ Έχει εκπονήσει ένα συγκεκριμένο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες του επαγγελματικού χώρου σχέδιο δράσης με το οποίο θα προβλέπεται ο περιορισμός του κορωνοϊού.
- ✓ Ορίσει έναν διαχειριστή για τον Covid-19 ο οποίος θα ανήκει στην εταιρία ή στην υπηρεσία.

Περίπτωση εμφάνισης κρούσματος Covid -19

Προκειμένου ένα άτομο να θεωρηθεί ως κρούσμα θα πρέπει αρχικά να εμφανίζει ένα από τα ακόλουθα συμπτώματα:

- ✓ Βήχα
- ✓ Πυρετό
- ✓ Δύσπνοια
- ✓ Έλλειψη γεύσης ή οσμής

Επίσης στα συμπτώματα συγκαταλέγονται τα εξής: κεφαλαλγία, ρίγος, μυαλγία, καταβολή, έμετος, και διάρροια.

Συμπτώματα της COVID-19

(ασθένεια κορονοϊού 2019)

Συστημικά

- Πυρετός
- Κόπωση

Νεφρά:

- Μειωμένη λειτουργία

Γαστρικά:

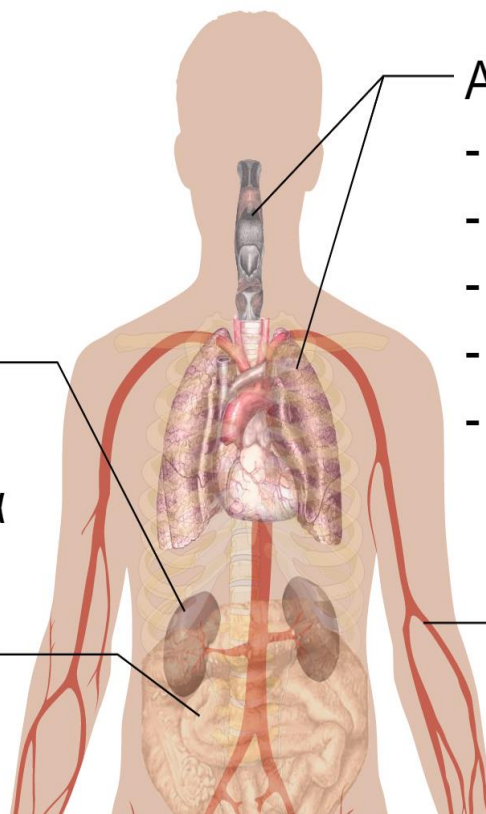
- Διάρροια

Αναπνευστικό:

- Φτάρνισμα
- Καταρροή
- Πονόλαιμος
- Ξηρός βήχας
- Δύσπνοια

Κυκλοφορικό:

- Μειωμένα λευκά αιμοσφαίρια

ΣΧΗΜΑ 3.1. Συμπτώματα της Covid-19

Τι εννοούμε με τον όρο κρούσμα COVID-19

Ο παρακάτω ορισμός έχει δημιουργηθεί λαμβάνοντας υπόψη τα τρέχοντα επιδημιολογικά δεδομένα και αφορά τόσο στην ανίχνευση των κρουσμάτων με υποψία λοίμωξης από τον καινούριο κορωνοϊό SARS-CoV-2, όσο και στη δήλωσή τους από στον ΕΟΔΥ.

Φυσικά, καθώς η επιδημία συνεχώς εξελίσσεται, ο ορισμός υπάρχει περίπτωση να τροποποιηθεί.

α) Ύποπτο κρούσμα.

- ✓ Θεωρείται οποιοσδήποτε ασθενής με σοβαρή οξεία λοίμωξη αναπνευστικού χωρίς την ύπαρξη άλλης αιτίας, και ο οποίος απαιτείται να νοσηλευτεί.
- ✓ Θεωρείται ο ασθενής με οξεία λοίμωξη του αναπνευστικού (ξαφνική έναρξη της νόσου, με τουλάχιστον ένα από τα παρακάτω συμπτώματα: βήχα, πυρετό, δύσπνοια) χωρίς την ύπαρξη άλλης αιτίας η οποία να εξηγεί πλήρως την κλινική εικόνα και ιστορικό ταξιδιού ή διαμονής σε χώρα ή περιοχή, σύμφωνα με τον επικαιροποιημένο πίνακα του ΕΟΔΥ, εντός των τελευταίων 14 ημερών από την έναρξη των συμπτωμάτων.
- ✓ Θεωρείται ο ασθενής με οποιαδήποτε οξεία νόσο του αναπνευστικού και ιστορικό στενής επαφής επιβεβαιωμένο ή πιθανό κρούσμα Covid-19 εντός των τελευταίων 14 ημερών πριν την έναρξη των συμπτωμάτων.

β) Πιθανό κρούσμα.

Ύποπτο κρούσμα με αποτέλεσμα εργαστηριακού ελέγχου για τον νέο κορωνοϊό SARS-CoV-2:

- ✓ Θετικό, αλλά με εργαστηριακή μέθοδο που ανιχνεύει γενικά ιούς που ανήκουν στην οικογένεια των κορωνοϊών και όχι ειδικά τον νέο κορωνοϊό SARS-CoV-2.
- ✓ Αδιευκρίνιστο.

γ)Επιβεβαιωμένο κρούσμα.

Θεωρείται οποιοδήποτε άτομο με επιβεβαιωμένη λοίμωξη από τον νέο κορωνοϊό SARS-CoV-2, ανεξαρτήτως κλινικών συμπτωμάτων και σημείων.

Προκειμένου επίσης ένα άτομο να θεωρηθεί κρούσμα θα πρέπει να εμφανίζει τα ακόλουθα επιδημιολογικά συμπτώματα:

Οξεία αναπνευστική νόσο σε συνδυασμό με επαφή του, με πιθανό ή επιβεβαιωμένο κρούσμα μέσα στις τελευταίες 14 ημέρες.

Επίσης, να εμφανίζει οξεία αναπνευστική νόσο χωρίς να έχει προηγηθεί η επαφή του με επιβεβαιωμένο κρούσμα.

Υποχρεώσεις του εργαζομένου

Πέρα από τις υποχρεώσεις του εργοδότη, και ο εργαζόμενος οφείλει να τηρεί τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας, τόσο για τη δική του προστασία όσο και για εκείνη των συναδέλφων του.

Ατομική υγιεινή και μέσα ατομικής προστασίας (ΜΑΠ)

- ✓ Συχνό και καλό πλύσιμο των χεριών. Ακολουθεί απολύμανσή τους. Αποφεύγουμε την επαφή των χεριών με τα μάτια, τη μύτη και το στόμα. Εάν έρθουμε σε επαφή με βιολογικά υγρά, ακόμη και αν χρησιμοποιούμε γάντια, πλένουμε αμέσως μετά τα χέρια μας.

- ✓ Βήχουμε ή φτερνιζόμαστε καλύπτοντας το στόμα με τον αγκώνα μας ή με χαρτομάντιλο, το οποίο στη συνέχεια απορρίπτεται. Ακολουθεί καθαρισμός και απολύμανση των χεριών. Επίσης, συστήνεται η αποφυγή στενών επαφών με άτομα που παρουσιάζουν αυτά τα συμπτώματα.

Χρήση προστατευτικής μάσκας, σύμφωνα με τις οδηγίες που έχει δώσει ο ΕΟΔΥ για ευπαθείς ομάδες.

Τα άτομα που ανήκουν σε αυτές τις ομάδες, πρέπει να αποφεύγουν:

- ✓ Την επαφή με άτομα που έχουν συμπτώματα λοίμωξης του αναπνευστικού συστήματος.
- ✓ Τα άσκοπα ταξίδια και ειδικά σε χώρες ή περιοχές που έχουν αυξημένο αριθμό κρουσμάτων.
- ✓ Την επαφή των χεριών με το πρόσωπο (ιδιαίτερα τα μάτια, τη μύτη και το στόμα).
- ✓ Τους χώρους συνωστισμού και εκδηλώσεων, εάν δεν είναι απαραίτητο.
- ✓ Τις επισκέψεις σε νοσοκομεία χωρίς να υπάρχει σημαντικός λόγος.

Τα ευπαθή άτομα πρέπει επιπρόσθετα να διατηρούν συνεχή επικοινωνία με τον γιατρό τους, τόσο για την αγωγή τους όσο και για την περίπτωση που αισθανθούν κάποιο από τα συμπτώματα, ώστε να αξιολογηθεί αμέσως η κατάστασή τους.

Διαχείριση κρούσματος

Σε περίπτωση που κάποιος εργαζόμενος εμφανίσει συμπτώματα νόσου, όπως πυρετό, βήχα, πονόλαιμο, καταρροή, θα πρέπει να ακολουθήσει τα παρακάτω βήματα:

- ✓ Να επικοινωνήσει με τον εργοδότη ή την υπηρεσία του, με τον ιατρό εργασίας, εάν υπάρχει, και με τον ΕΟΔΥ (τηλέφωνο επικοινωνίας 1135 ή 210.52.12.054).
- ✓ Να ακολουθήσει πιστά τις οδηγίες που θα του παράσχει ο ΕΟΔΥ ώστε να μην έρθει σε επαφή με άλλα άτομα και να τηρεί αυστηρά τα μέτρα ατομικής υγιεινής.

Μέτρα πρόληψης για την επάνοδο στην εργασία

ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΚΠΑ ΓΙΑ COVID-19

Οδηγίες προς το προσωπικό

Οι γενικές αρχές κατά την προετοιμασία σταδιακής επανόδου στην εργασία είναι οι εξής:

- ✓ Χωροταξική μελέτη του χώρου ώστε να προσδιοριστεί ο αριθμός των εργαζομένων που θα επιστρέψουν προκειμένου να τηρούνται οι ασφαλείς αποστάσεις.
- ✓ Στην πρώτη ομάδα επιστροφής δεν θα συμπεριλαμβάνονται όσοι ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, οι οποίοι επιστρέφουν τελευταίοι.
- ✓ Μέριμνα δημιουργίας χώρων χαμηλής επικινδυνότητας έκθεσης για τους εργαζόμενους που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες όταν επιστρέψουν
- ✓ Διερεύνηση δυνατότητας συνέχισης εργασίας από το σπίτι όταν αυτό δεν παρακωλύει την εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών.

- ✓ Να αποφεύγονται οι επαγγελματικές δια ζώσης συναντήσεις και να προτιμώνται οι τηλεδιασκέψεις.
- ✓ Όπου δεν παρακωλύεται η λειτουργία της υπηρεσίας γίνεται διερεύνηση της δυνατότητας διαχωρισμού των εργαζομένων σε δύο ομάδες που εναλλάσσονται κάθε 7 ημέρες (μια στο γραφείο, η άλλη εργασία από το σπίτι) χωρίς να έχουν επαφές μεταξύ τους για αποφυγή διασποράς και συνέχιση της λειτουργίας του γραφείου σε περίπτωση κρούσματος.
- ✓ Να αποφεύγονται οι επισκέπτες στο χώρο των Ιδρυμάτων. Βασικές οδηγίες λειτουργίας των χώρων εργασίας - Τήρηση απόστασης 2 μέτρων ανάμεσα στους εργαζόμενους
- ✓ Ο αριθμός των ατόμων ανά τετραγωνικό καθορίζεται από τις ισχύουσες οδηγίες για επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου: - Εμβαδόν γραφείου έως 20 τ.μ. επιτρέπονται μέχρι 3 άτομα, από 20 τ.μ. – 100 τ.μ. 4 άτομα + 1 άτομο για κάθε επιπλέον 10 τ.μ. - Εμβαδόν άνω των 100 τ.μ. μέχρι 12 άτομα + 1 άτομο για κάθε επιπλέον 15 τ.μ. - Συχνή και σωστή υγιεινή των χεριών με σαπούνι και νερό ή αλκοολούχο αντισηπτικό.
- ✓ Κάλυψη του βήχα και του φτερνίσματος με χειροπετσέτα και ακολούθως απόρριψη σε κάδο με καπάκι ή εναλλακτικά χρήση του εσωτερικού του αγκώνα. - Αποφυγή επαφής των χεριών με τα μάτια την μύτη και το στόμα. - Ελαχιστοποίηση των επαφών μεταξύ των εργαζομένων.
- ✓ Καλός και συχνός αερισμός των χώρων. - Συχνός καθαρισμός των χώρων και ιδιαίτερα των κοινόχρηστων αντικειμένων (πόμολα, κουπαστές, φωτοτυπικά, διακόπτες κλπ.)

- ✓ Ατομική χρήση προσωπικών αντικειμένων και γραφικής ύλης (συρραπτικό, στυλό, πληκτρολόγιο, ποντίκι κλπ.)
- ✓ Σωστή εφαρμογή, χρήση και απόρριψη των μέσων ατομικής προστασίας, όταν αυτή χρησιμοποιείται - Παραμονή των εργαζομένων που εμφανίζουν συμπτώματα λοίμωξης αναπνευστικού στο σπίτι τους.
- ✓ Τήρηση των οδηγιών από τους εργαζόμενους και τους εξωτερικούς συνεργάτες.

Μετάβαση στην εργασία

Πριν την προσέλευση στην εργασία συστήνεται η θερμομέτρηση στην οικία του εργαζόμενου ώστε να αποφευχθεί η μετακίνηση προς την εργασία σε περίπτωση έναρξης εμπύρετου. Συστήνεται η αποφυγή χρήσης Μέσων Μαζικής Μεταφοράς λόγω πιθανού συγχρωτισμού που αυξάνει την πιθανότητα έκθεσης. Αν όμως δεν υπάρχει άλλη δυνατότητα, να γίνεται χρήση μάσκας και εφαρμογή αντισηπτικού μετά την αποβίβαση.

Προτείνεται προσέλευση με χρήση ιδιωτικού οχήματος, με τα πόδια ή με ποδήλατο, εάν είναι δυνατόν.

Όπου είναι δυνατόν, να δίδεται η δυνατότητα ευέλικτου ωραρίου προσέλευσης και αποχώρησης στους εργαζόμενους που μετακινούνται με τα ΜΜΜ, ώστε να αποφεύγονται οι ώρες αιχμής.

Είσοδος στον χώρο εργασίας

Έξω από τον χώρο εργασίας πρέπει να υπάρχει αντισηπτικό και ενημερωτικές αφίσες ορθής χρήσης του (σχήμα 3.2), τήρησης

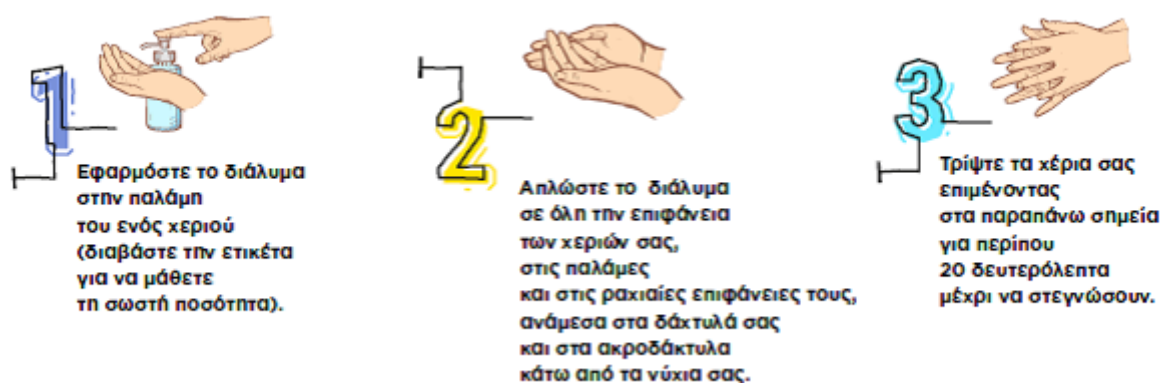

αποστάσεων, χρήσης μάσκας, καθώς κι αποτροπής εισόδου σε περίπτωση εμφάνισης ακόμη κι ήπιων συμπτωμάτων.

Συστήνεται η αποφυγή του ανελκυστήρα αν είναι εφικτό, ειδικά αν ενδείκνυται η είσοδος κατά μονάς. Οι κοινόχρηστες επιφάνειες, όπως κουπαστές και κομβία ανελκυστήρα να συμπεριλαμβάνονται στον περιοδικό ημερήσιο καθαρισμό. Μετά την έξοδο από τον ανελκυστήρα να απολυμαίνονται τα χέρια ή να πλένονται με σαπούνι και νερό.

Η κίνηση στους διαδρόμους θα γίνεται τηρώντας τις αποστάσεις (1,5-2 μέτρα) μεταξύ των εργαζομένων. Σε περίπτωση υποδοχής κοινού να υπάρχει πρόβλεψη για αναμονή στην ουρά, τηρώντας απόσταση 2 μέτρων (τοποθέτηση σήμανσης στο δάπεδο).

Ο υπάλληλος υποδοχής, κατά το δυνατόν, να βρίσκεται πίσω από διαχωριστικό πέτασμα και να φοράει μάσκα. Τα προϊόντα/φάκελοι/δέματα που παραδίδονται ταχυδρομικά, να τοποθετηθούν από τον courier σε ειδικό χώρο-θυρίδα και θα τα παραλάβει ο υπάλληλος υποδοχής με υποχρεωτική χρήση μάσκας και γαντιών. Τοποθέτηση ποδοκίνητου κάδου με καπάκι για απόρριψη масκών.

Σχήμα 3.2 Ορθή Χρήση Αντισηπτικού Διαλύματος

Χώροι γραφείων

Βασική προϋπόθεση είναι η τήρηση φυσικής απόστασης 2 μέτρων (σχήμα 3.3).

Ο προσανατολισμός των γραφείων πρέπει να τροποποιηθεί, ώστε να αποφεύγεται η κατά μέτωπο διάταξη των εργαζομένων. Συχνή καθαριότητα κοινόχρηστων επιφανειών (πόμολα, πάγκοι, φωτοτυπικό μηχάνημα) και μαζικός αερισμός κατ' ελάχιστον 2 φορές την ημέρα.

Τα παράθυρα να είναι ανοικτά καθ' όλη τη διάρκεια λειτουργίας του γραφείου ή όσο περισσότερο γίνεται. Συνιστάται να παραμένουν για τουλάχιστον 15 λεπτά ανοικτά όταν κάποιος εισέρχεται σε ένα δωμάτιο, ιδιαίτερα αν το δωμάτιο είχε χρησιμοποιηθεί από άλλους πριν από αυτόν.

Να διερευνηθεί η δυνατότητα αποθήκευσης ή προσωρινής απομάκρυνσης αντικειμένων φτιαγμένων από υλικά (π.χ. μαλακά και πορώδη) που δεν μπορούν να καθαριστούν και απολυμανθούν εύκολα (π.χ. χαλιά, καλύμματα σε καθίσματα).

Οι θύρες να είναι ανοικτές, εφόσον δεν είναι απαραίτητη η ιδιωτικότητα. Η λειτουργία του κλιματιστικού πρέπει να αποφεύγεται όταν υπάρχουν πάνω από 2 άτομα στο χώρο. Σε περίπτωση που χρησιμοποιηθεί, να γίνεται με ανοικτά παράθυρα και σύμφωνα με την σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου (Αρ. Πρωτ:Δ1(δ)/ ΓΠ οικ. 26635, 23-4-2020, Λήψη μέτρων διασφάλισης της Δημόσιας Υγείας από ιογενείς και άλλες λοιμώξεις κατά τη χρήση κλιματιστικών μονάδων).

Ο κάθε υπάλληλος γραφείου να καθαρίζει τον προσωπικό του χώρο με αλκοολούχο αντισηπτικό διάλυμα (τουλάχιστον 70% αλκοόλης) σε μαντηλάκια ή ψεκασμούς, να διαθέτει ατομικό υγρό αντισηπτικό. Να αποφεύγεται ο διαμοιρασμός αντικειμένων, γραφικής ύλης και

εξοπλισμού (κι όπου είναι δυνατό, να γίνεται αποκλειστική ονομαστική χρήση).

Για τον καθαρισμό του εξοπλισμού και ιδιαίτερα των ηλεκτρονικών συσκευών πρέπει να ακολουθούνται οι οδηγίες του κατασκευαστή.

Σύσταση για χρήση масκών σύμφωνα με τις οδηγίες του ΕΟΔΥ.
Αποφυγή χειραψίας με συναδέλφους.

Αποφυγή αγγίγματος του προσώπου εν ώρα εργασίας.

ΣΧΗΜΑ3.3 Τήρηση Φυσικής Απόστασης 2 μέτρων

Φωτοτυπικά μηχανήματα

Να χρησιμοποιείται μόνο από ένα άτομο.

Να υπάρχει διαθέσιμο αντισηπτικό διάλυμα σε εμφανές σημείο.

Πρέπει να υπάρχει απολυμαντικό χεριών μετά τη χρήση του φωτοτυπικού

Να αποφεύγεται η επαφή των χεριών στο πρόσωπο.

Να είναι σε ευκρινές σημείο τοποθετημένη ενημερωτική αφίσα για την χρήση του αντισηπτικού.

Το φωτοτυπικό μηχάνημα θα πρέπει να καθαρίζεται πολύ συχνά, καθώς και ο χώρος εργασίας γύρω.

Αποφυγή κοινής χρήσης αντικειμένων (πχ συρραπτικό).

Χώροι υγιεινής

Στους χώρους υγιεινής θα πρέπει να υπάρχει ένδειξη η οποία θα ορίζει τον μέγιστο αριθμό ατόμων. Ο αριθμός ορίζεται ανάλογα με το εμβαδόν του χώρου υγιεινής.

Υποχρεωτική είναι η ύπαρξη απολυμαντικού χεριών κατά την είσοδο στον χώρο.

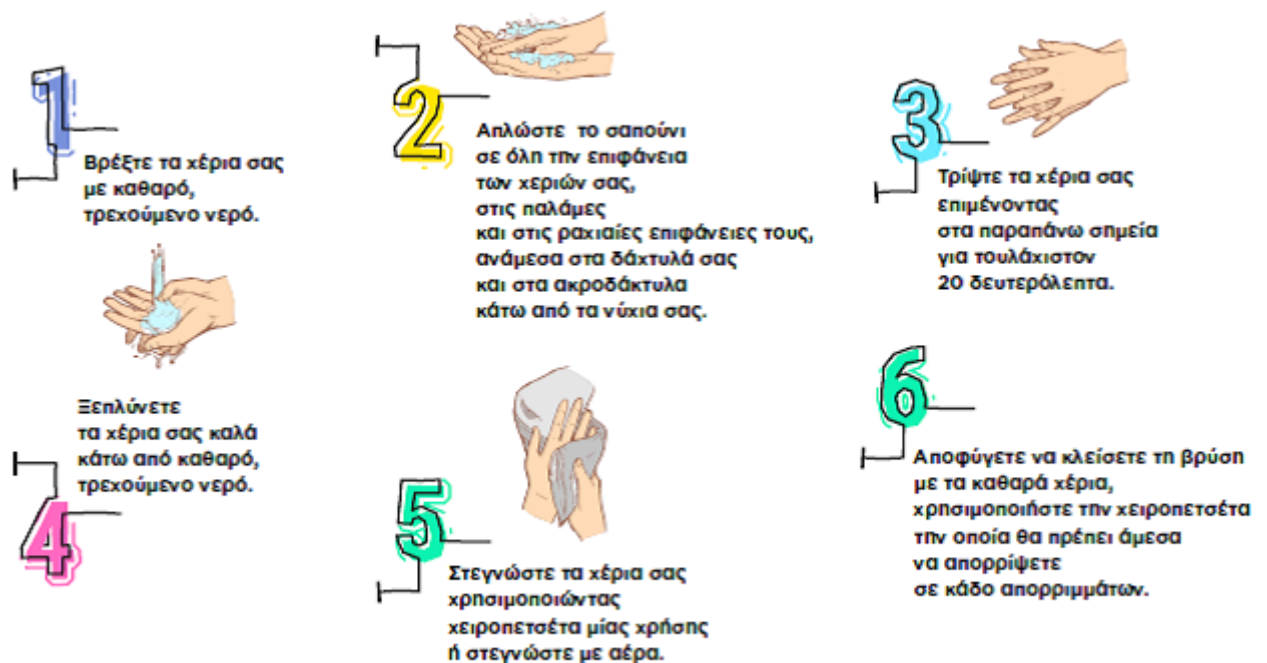
Θα πρέπει πάντα να υπάρχει υγρό σαπούνι.

Να αποφεύγεται το στέγνωμα των χεριών με αέρα.

Ο σωστός τρόπος πλυσίματος των χεριών θα πρέπει να ενθαρρύνεται μέσω σχετικών πινακίδων (σχήμα 3.4).

Το παράθυρο στον χώρο υγιεινής θα πρέπει να μένει διαρκώς ανοιχτό.

Κατά τον ίδιο τρόπο και η διαρκής λειτουργία των ανεμιστήρων του χώρου υγιεινής επιβάλλεται.

ΣΧΗΜΑ3.4 Σωστός Τρόπος Πλυσίματος Των Χεριών

Τακτικός και προσεκτικός καθαρισμός και απολύμανση των κοινόχρηστων χώρων

Κυλικείο. Στο κυλικείο απαγορεύονται όλα τα τραπεζοκαθίσματα.

Επίσης, απαγορεύεται και η παραμονή των εργαζομένων εκεί. Επιτρέπεται μόνο το φαγητό σε πακέτο.

Η κατανάλωση των προϊόντων κατά το διάλειμμα καλό θα είναι να γίνεται σε ανοικτό χώρο.

Εξω από το κυλικείο θα πρέπει να υπάρχουν ειδικές σημάνσεις που θα ειδοποιούν για τον επιτρεπόμενο αριθμό ατόμων.

Ο χώρος εργασίας θα πρέπει διαρκώς να αερίζεται.

Η χρήση μάσκας είναι υποχρεωτική για το προσωπικό του κυλικείου.

Θα πρέπει να υπάρχει απολυμαντικό χεριών σε όλες τις εισόδους.

Σε περίπτωση που το κυλικείο είναι μεγάλο σε έκταση θα πρέπει να τηρείται η φυσική απόσταση 2 μέτρων η οποία μπορεί να οριοθετηθεί με την αυτοκόλλητη ταινία στο δάπεδο.

Στο χώρο του κυλικείου είναι καλό να προτιμώνται οι ανέπαφες συναλλαγές με χρήση κάρτας, ενώ θα πρέπει να αποφεύγεται χρήση μετρητών.

Μέσα Ατομικής Προστασίας Μάσκες (ΜΑΠ) :

Τα μέσα ατομικής προστασίας κρίνονται απαραίτητα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο εργαζόμενος συναλλάσσεται με το κοινό (ταμίες, πωλητές, κλπ). Φυσικά, τα μέσα ατομικής προστασίας συνιστώνται για όλους τους υπόλοιπους υπαλλήλους. Κατά κύριο λόγο,

σε οποιαδήποτε περίπτωση που εντός του χώρου εργασίας το άτομο βρεθεί για δικούς του λόγους σε κοινόχρηστο χώρο μέσα στον οποίο δεν είναι δυνατόν να τηρηθούν οι προβλεπόμενες αποστάσεις. Γενικότερα:

✓ **Χρήση γαντιών:**

Παρόλο που δεν συνιστώνται καθώς δεν υποκαθιστούν την απολύμανση των χεριών, εντούτοις αποτελούν ένα σημαντικό υλικό για την τήρηση των μέτρων. Τα γάντια συνιστώνται κυρίως για το προσωπικό καθαριότητας αλλά και για εναλλακτικές – κατεπείγουσες καταστάσεις. Επίσης, ανάλογα με τον αριθμό των συναλλαγών, όσοι φοράνε γάντια θα πρέπει να τα πετάνε σε ειδικό κουτί και να τα αντικαθιστούν. Το κουτί θα πρέπει να κλείνει ερμητικά και στο τέλος της ημέρας θα πρέπει τα χρησιμοποιημένα γάντια να αφαιρούνται από το κουτί, να πετιούνται και στη συνέχεια να ακολουθεί προσεκτική απολύμανση του κουτιού.

✓ **Χρήση μασκών:**

Σε ό,τι αφορά στην μάσκα, αυτή μπορεί να είναι είτε από ύφασμα είτε χαρτινή και κατά προτίμηση δύο στρώσεων. Συνιστάται η χρήση χειρουργικών μασκών. Η χρήση των χειρουργικών μασκών συνιστάται μόνο για επείγουσες καταστάσεις.

Ειδικότερα, όσον αφορά τους ταμίες, οφείλουν:

- ✓ Να φοράνε γάντια μιας χρήσης.
- ✓ Να απολυμαίνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα την ταμειακή τους μηχανή.
- ✓ Και, να μην αγγίζουν τις κάρτες (είτε πιστωτικές είτε χρεωστικές) των πελατών. Αντιθέτως, να ζητάνε από τους πελάτες να τοποθετήσουν οι ίδιοι τις κάρτες τους στο POS. Αν πρέπει να το

κάνουν ενώ δεν φορούν γάντια, συνίσταται η άμεση απολύμανση των χεριών τους.

Όσον αφορά τους πωλητές, οφείλουν:

- ✓ Να φοράνε γάντια μιας χρήσης.
- ✓ Να κρατούν τις προβλεπόμενες αποστάσεις από τους πελάτες χωρίς να ντρέπονται να επικαλούνται τα μέτρα πρόληψης για την υγεία όλων μας.

Τέλος, όλα τα καταστήματα αλλά και οι επιχειρήσεις που υποδέχονται πελάτες θα πρέπει να λάβουν μέτρα προστασίας στις τουαλέτες που επισκέπτεται το κοινό. Με άλλα λόγια θα πρέπει στις τουαλέτες να υπάρχει πάντα αντισηπτικό υλικό, επαρκές σαπούνι και τα καλάθια να τα αδειάζουν σε τακτά χρονικά διαστήματα (το καλύτερο είναι ανά μισή ώρα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Το ζήτημα της πανδημίας του ιού Covid-19 και Επιπτώσεις από την εφαρμογή των μέτρων

4.1 Η πανδημία του Covid-19

Η πανδημία του ιού COVID-19 αποτελεί ένα πλέον συνταρακτικά γεγονότα των τελευταίων ετών, καθώς όπως αναφέρεται σε πάμπολλες έρευνες έχει συνταράξει τον παγκόσμιο πληθυσμό με πρωτοφανή τρόπο, τόσο ως προς την έκτασή του όσο και ως προς την κλίμακά του. Τα στοιχεία τα οποία δόθηκαν στη δημοσιότητα από τον παγκόσμιο οργανισμό υγείας βοηθούν να εξαχθεί αυτό το συμπέρασμα.

Ο ιός του κορωνοϊού για πρώτη φορά εντοπίστηκε τον Δεκέμβριο του 2019 στην πόλη Wuhan της επαρχίας Hubei στην Κίνα. Η πόλη Wuhan έχει πληθυσμό 11 εκατομμύρια. Η νόσος εμφανίστηκε μετά από έξαρση της πνευμονίας η οποία σημειώθηκε στην εν λόγω πόλη, χωρίς κάποια προφανή αιτία. Αναφορικά με τον επιπολασμό της νόσου, σύμφωνα με τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ), ο ιός είχε αρχικά εξαπλωθεί σε περισσότερες από 200 χώρες στον κόσμο. Αυτό το φαινόμενο οδήγησε τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας να χαρακτηρίσει την κατάσταση ως Πανδημία (WHO, 2020).

Ο ιός είναι δύσκολο να εντοπιστεί ως προς την προέλευσή του επειδή με τα μέχρι στιγμής δεδομένα δεν είναι πλήρως σαφές από πού προήλθε.

Μια πρώτη ιδέα για το πως μπορεί να ξεκίνησε ο Covid-19 δίνουν οι Callaway και Ciranosky (2020). Αρχικά θεωρήθηκε πως ο Covid-19 ξεκίνησε στην αγορά τροφίμων στην πόλη Wuhan και στη συνέχεια εξαπλώθηκε από ένα ζώο στον άνθρωπο. Μεταξύ πολλών ερευνητικών

προσεγγίσεων, ορισμένες από αυτές ισχυρίστηκαν πως η μετάδοση έγινε μεταξύ φιδιού και ανθρώπου.

Όμως σύμφωνα με τα όσα δηλώνουν οι Callaway και Ciranosky (2020) αυτή η επιστημονική προσέγγιση τέθηκε εν αμφιβόλω και τελικά καταρρίφθηκε.

Με βάση τα όσα έχει ανακοινώσει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (2020) ο ιός Covid-19 επηρεάζει κυρίως την αναπνευστική οδό. Σε περιπτώσεις που η νόσος εμφανίζεται να είναι βαριά, οι ασθενείς κινδυνεύουν από άπνοια και δίνουν αγώνα προκειμένου να μπορούν να αναπνέουν. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Παγκόσμιου οργανισμού Υγείας (2020) ο ιός μπορεί σε ακραίες καταστάσεις να οδηγήσει ακόμη και στην εμφάνιση πνευμονίας, οξύ αναπνευστικού συνδρόμου, νεφρική ανεπάρκεια και τελικά στο θάνατο.

Η διάγνωση του ιού κυρίως στηρίζεται στην αναγνώριση των συμπτωμάτων σε άτομα όλων των κατηγοριών ανεξαρτήτως με το εάν τα άτομα αυτά έχουν κάποιο ιστορικό επαφής με μολυσμένο άτομο, ή έχει αποδειχθεί πως έχουν ταξιδέψει σε χώρες οι οποίες συνδέονται με την εξάπλωση της νόσου.

Ως προς τα συμπτώματά του ιού όπως αναφέρει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (W.H.O., 2020) αυτά είναι ο βήχας, ο πυρετός, η αοσμία καθώς και η ανοσμία. Προκειμένου να είναι πραγματοποιήσιμη η διάγνωση του ιού έχουν κατασκευαστεί αντίστοιχα διαγνωστικά τεστ, ενώ οι χώρες οι οποίες έχουν αυξημένο αριθμό κρουσμάτων τέθηκαν σε καραντίνα λόγω ύποπτων περιστατικών. Όπως αναφέρει η Πατρόζου (2020) η εξάπλωση του ιού πραγματοποιείται κυρίως από άτομο σε άτομο με τα σταγονίδια του βήχα ή του φτερνίσματος, και τα συμπτώματα της νόσου εμφανίζονται σε διάστημα 2 έως 5 ημερών.

Αναφορικά με την αντιμετώπιση του ιού, σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η ασφαλέστερη αντιμετώπιση είναι η πρόληψη μέσω του εμβολιασμού. Ως εκ τούτου και μέχρι την στιγμή που γράφεται το παρόν πόνημα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εξασφαλίσει μέχρι και 2.6 δισεκατομμύρια δόσεις των εμβολίων κατά την νόσου Covid-19, ενώ τόσο η παραγωγή των εμβολίων όσο και η διαδικασία των εμβολιασμών, πραγματοποιείται παγκοσμίως με ταχύτατους ρυθμούς (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).

4.2 Ευρύτερες επιπτώσεις της Πανδημίας

Όμως, εκτός από τις επιπτώσεις στην υγεία τόσο την ατομική όσο και την δημόσια, ο ιός εμφανίζεται στον δημόσιο λόγο μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, των κυβερνητικών δελτίων, του διαδικτύου και των εφημερίδων, ως ο ισχυρός εισβολέας τόσο στην καθημερινή ζωή όσο και στην κοινωνία γενικότερα.

Η νόσος η οποία προκαλείται από τον ιό Covid- 19 έχει δημιουργήσει πολλές επιπτώσεις και στο ψυχολογικό πεδίο των ατόμων που βιώνουν άμεσα αυτή την κατάσταση. Ως εκ τούτου, όπως αναφέρει η Saladino et al (2020) οι επιπτώσεις της νόσου σύμφωνα με τα πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα, δείχνουν πως δεν περιορίζονται αποκλειστικά και μόνο στον φόβο για μόλυνση.

Όπως συνεχίζει η Saladino et al (2020), όλες οι επιστημονικές έρευνες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στην Κίνα, την Ιταλία και την Ισπανία, χώρες οι οποίες επλήγησαν ανεπανόρθωτα από την πανδημία, έδειξαν πως παρόλο που οι κυβερνητικοί και άλλοι περιορισμοί κρίθηκαν απαραίτητοι προκειμένου να ελεγχθεί η μετάδοση της νόσου,

προκειμένου να υπάρξει εγγύηση για εξασφάλιση της υγείας του ευρύτερου κοινωνικού σώματος, εντούτοις σε καμία από τις προαναφερθείσες χώρες δεν εκπονήθηκε στρατηγικό σχέδιο που να αποσκοπεί στην κοινωνική ισορροπία και την διαχείριση κοινωνικών ζητημάτων (όπως οι κοινωνικές συναναστροφές) τα οποία να σχετίζονται και απορρέουν από την κρίση του ιού Covid-19.

Μια άλλη άποψη δίνει η Weir (2020) στο άρθρο της Grief and Covid-19: Mourning our bygone lives, όπου αναφέρεται στις ψυχολογικές προεκτάσεις της νόσου. Η συγκεκριμένη φέρνει στο φως τον πόνο τον οποίο βιώνουν οι άνθρωποι όταν αναγκάζονται να αποχωριστούν τα αγαπημένα του πρόσωπα.

Συνεχίζοντας η Weir (2020) αναφέρει ότι έχουν αυξηθεί τα ποσοστά των αυτοκτονιών, επίσης, η ίδια συσχετίζει τα στάδια του πένθους με αυτά που αντιστοιχούν στη διαχείριση του φόβου του θανάτου. Σε τελική ανάλυση, όπως ισχυρίζεται η ίδια, το πένθος είναι μια ευρεία έννοια η οποία μπορεί να έχει εφαρμογή σε πλείστες καταστάσεις στην ζωή μας και τελικά μέσω αυτού μπορούμε να τις ξεπερνάμε και να συνεχίζουμε προς το μέλλον.

Επίσης, για το ίδιο ζήτημα μιλάει και ο Τούντας (2020). Ο ίδιος, στο άρθρο του με τίτλο «Ο ρόλος των πρωτοβάθμιων Υπηρεσιών Υγείας», μεταξύ άλλων αναφέρει ότι η πανδημία με την οποία ο πληθυσμός σε παγκόσμια κλίμακα έχει έρθει αντιμέτωπος, επιδρά και έχει συνέπειες πέρα από την βιολογική υγεία αλλά και στην ψυχολογική υγεία των πολιτών, με τρεις συγκεκριμένους τρόπους:

- ✓ την απειλή της φυσικής τους εξόντωσης,
- ✓ την απομόνωση στο σπίτι (καραντίνα) και τέλος

- ✓ την αβεβαιότητα για το μέλλον που αναφέρεται στην κατάσταση την οποία βιώνουν τόσο οι ελεύθεροι επαγγελματίες όσο και οι υπάλληλοι.

Ως εκ τούτου, σε μια σύντομη προσέγγιση των παραπάνω και σχετικά με το πρώτο σημείο όπως το κατονομάζει το Τούντας (2020) είναι η απειλή την οποία δέχονται οι πολίτες σχετικά με την επιβίωσή τους και αναφορικά με τον φόβο τους περί φυσικής τους εξόντωσης τόσο των ιδίων όσο και των προσφιλών τους προσώπων.

Η ενημέρωση η οποία παρέχεται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και ακολούθως όπως αυτή διαχέεται στον υπόλοιπο πλανήτη αρχικά από την Κίνα και την Ιταλία και όπως αυτή διαπλέκεται με την εντόπια ενημέρωση, μεταφέρει διαρκώς πληροφορίες σχετικά με νέα κρούσματα, διασωληνωμένους και νεκρούς. Μια πρώτη αντίδραση στα παραπάνω από μέρους των πολιτών είναι τόσο ο φόβος, αλλά ακολούθως το στρες και το άγχος. Τόσο το στρες όσο και το άγχος είναι καταστάσεις οι οποίες οδηγούν το άτομο να βιώνει μια διαρκή και αδιάλειπτη κατάσταση ταραχής την οποία προσπαθεί να διαχειριστεί με βάση την προσωπικότητα αλλά και την υποστήριξη (ή μη) την οποία δέχεται από το οικείο περιβάλλον του.

Η απομόνωση στο σπίτι και ο περιορισμός των καθημερινών δραστηριοτήτων, μεταφράζεται από την πλευρά των ατόμων σε ένα συμβολικό αλλά και πραγματικό επίπεδο, ως ψυχική και σωματική απομόνωση, ή ως μια μορφή τιμωρίας. Ο αδιάλειπτος εγκλεισμός, όπως σημειώνει ο Τούντας (2000) στερεί από τον άνθρωπο την φυσική επαφή, μέσω των αισθήσεων (όραση, ακοή, οσμή και αφή) και την φυσική παρουσία παρέες, φίλοι, οικείοι.

4.3 Επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης στους χώρους εργασίας

Και ενώ σε μια πρώτη φάση, εξ αιτίας των παραπάνω, σε ένα πρώτο επίπεδο και για ένα χρονικό διάστημα μιας με δύο εβδομάδων παρατηρείται στο άτομο μείωση άγχους αλλά και του στρες από την καθημερινότητα, κυρίως λόγω του ότι το άτομο δεν εργάζεται και δεν είναι εκτεθειμένο στις πολλαπλές υποχρεώσεις αλλά και σε κοινωνικές καταστάσεις που επισείουν την παρουσία πολλών ατόμων (χώρος εργασίας, μέσα μαζικής μεταφοράς κ.ο.κ.).

Εντούτοις, σε σύντομο χρονικό διάστημα εμφανίζονται στο προσκήνιο καταστάσεις οι οποίες σηματοδοτούν την έλλειψη νοήματος για την ζωή καθώς και φόβο και ανασφάλεια για το μέλλον. Έτσι, μεταβαίνουμε στο τρίτο σημείο το οποίο επισημαίνει ο Τούντας (2020) που αναφέρει πως τόσο για του ελεύθερους επαγγελματίες όσο και τους υπαλλήλους, το άγχος πλέον δεν αφορά μόνο στην κοινωνική τους απομόνωση αλλά και σε μια ευρύτερη ανασφάλεια για το επαγγελματικό τους μέλλον και την οικονομική τους επιβίωση.

Προκειμένου να γίνει περισσότερο από το ζήτημα που θίγεται σχετικά με την επαγγελματική ανασφάλεια, που διακατέχει τους εργαζόμενους σύμφωνα με τα στοιχεία τα οποία παραθέτει το CIPD (2020) σε άρθρο με τίτλο: «Impact of Covid-19 on working lives», καταθέτει πως σε ό,τι αφορά την εργασιακή ανασφάλεια αυτή παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα κατά τους μήνες Μάιο και Ιούνιο του 2020. Αναλύοντας, ότι περίπου το 23% δήλωνε πως είναι πολύ πιθανό να βρεθούν εκτός δουλειάς, σε σύγκριση με το 19% το οποίο έως και τον Ιανουάριο πίστευε πως θα παραμείνει στην δουλειά του.

Η ανασφάλεια και η πεποίθηση πως ίσως χάσουν την δουλειά τους σύμφωνα με το CIPD δεν είναι αβάσιμη, εξ αιτίας του ότι έρευνες οι

οποίες διεξήχθησαν μεταξύ εργοδοτών έδειξαν πως οι προθέσεις των εργοδοτών σχετικά με τις απολύσεις θα σημειώσουν αυξητικές τάσεις αφού πολλοί εργοδότες φάνηκαν θετικοί στο να κινηθούν προς αυτή την κατεύθυνση.

Καταληκτικά και σχετικά με τα παραπάνω οι Corkey και Maheshwar (2020) συμπληρώνουν πως λεπτομέρειες της καθημερινής διαβίωσης σε έναν επαγγελματικό χώρο και ζητήματα όπως η έλλειψη απολυμαντικών, ειδών υγιεινής ακόμα και έλλειψη προστατευτικών масκών αποτελούν και αυτά πηγές άγχους και στρες για του εργαζόμενους.

Τέλος ένα μάλλον ακραίο αλλά ενδεικτικό παράδειγμα της επίδρασης την οποία έχει ο κορωνοϊός στους εργαζόμενους, είναι αυτό το οποίο αναφέρουν οι Li et al (2020) βασιζόμενοι σε άρθρο της «The Japan Times», σχετικά με την αυτοκτονία ενός υψηλόβαθμου κυβερνητικού στελέχους στην Ιαπωνία, το οποίο ήταν αποκλειστικά υπεύθυνο για την φροντίδα και την αποκατάσταση επαναπατριζόμενων πολιτών από την πόλη Wuhan (Κίνα).

4.4. Πώς ο COVID-19 επηρέασε την ψυχική υγεία των εργαζομένων σε διεθνές επίπεδο

Διαδικτυακή έρευνα του World Economic Forum (Ipsos survey), που ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο 2020 σε δείγμα 13.000 εργαζομένων σε 28 χώρες, αναδεικνύει την τεράστια επίδραση της πανδημίας στην ποιότητα ζωής και στην ψυχική υγεία του ανθρώπινου δυναμικού, με αξιοσημείωτη αύξηση του στρες και της μοναξιάς. Βασικά συμπεράσματα της έρευνας:

- ✓ 56% εμφάνισε αυξημένο άγχος σχετιζόμενο με εργασιακή ανασφάλεια.

- ✓ 55% βρήκε αγχωτικές τις αλλαγές στην εργασιακή ρουτίνα και ευρύτερα στον οργανισμό.
- ✓ 50% δήλωσε δυσκολία να διατηρήσει ισορροπία ανάμεσα στην εργασιακή και προσωπική τους ζωή.
- ✓ 46% παρουσίασε μειωμένη παραγωγικότητα.
- ✓ 45% βίωσε στρες λόγω των οικογενειακών πιέσεων.
- ✓ 44% δήλωσε ότι εργάζονται σε μη συμβατικές ώρες (πολύ νωρίς το πρωί ή πολύ αργά το βράδυ).

Για όσους εργάζονταν από το σπίτι:

- ✓ Σχεδόν το 50% των ερωτηθέντων ένιωσαν μοναξιά ή απομονωμένοι όταν εργάζονταν από το σπίτι.
- ✓ Το 46% δήλωσε δυσκολία να κάνει τη δουλειά του λόγω έλλειψης επαρκών εγκαταστάσεων ή εξοπλισμού.
- ✓ Περισσότεροι από 40% δήλωσαν ότι η παραγωγικότητά τους μειώθηκε και ήταν δύσκολο να κάνουν τη δουλειά τους στο σπίτι.

**Τα μέτρα προσωπικής προστασίας ως τροχοπέδη στις επιχειρήσεις :
Μαρτυρία από κατάστημα πώλησης κρεάτων στην Αθήνα.
Ακολουθώς παρατίθενται οι απόψεις εκπροσώπου των κρεοπωλών
σχετικά με τη χρήση μάσκας κατά τη διάρκεια της εργασίας τους.**

«Παρ' όλα αυτά με την υποχρεωτική πλέον χρήση μάσκας καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας μας δημιουργούνται αυτόματα κάποια τεχνητά προβλήματα που μόνον αρνητικές επιδράσεις μπορούν να επιφέρουν:

- α) Τα περισσότερα καταστήματα είναι οικογενειακές επιχειρήσεις αυτοαπασχολούμενων με 12ωρη έως και 14ώρη εργασία. Επομένως είναι αδιανόητη η χρήση μάσκας όλες αυτές τις ώρες.
- β) Πολλοί συνάδελφοι ή και εργαζόμενοι είναι διοπτροφόροι με αποτέλεσμα η διαρκής χρήση μάσκας να δυσχεραίνει τις κινήσεις, να νωτίζονται οι

διόπτρες (γυαλιά) από τους υδρατμούς με αποτέλεσμα να μειώνεται το οπτικό πεδίο, που είναι πολύ σημαντικό για την εργασία μας.

γ) Η αναγκαστική είσοδος στα ψυγεία του καταστήματος είναι διαρκής, κατά μέσον όρο μηδέν βαθμούς κελσίου, οπότε αυτόματα δημιουργούνται τρομερά μεγάλες αλλαγές στην θερμοκρασία και την υγρασία του προσώπου με αποτέλεσμα να καθίσταται η μάσκα πηγή-εστία μόλυνσης αντί για μέσο προστασίας.

δ) Στη πλειοψηφία στα καταστήματά μας, ο χώρος υποδοχής (το σαλόνι) των πελατών από το χώρο εργασίας μας διαχωρίζεται με τις προθήκες (βιτρίνες) των κρεάτων και τα σημεία παράδοσης των προϊόντων, άρα ήδη έχουμε την απαιτούμενη απόσταση των 1,5 – 2 μέτρων από τον πελάτη»

ΕΙΚΟΝΑ 4.1 Κατάστημα Πώλησης Κρεάτων Στην Αθήνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Αντιμετωπίζοντας το στίγμα και τις διακρίσεις στον εργασιακό χώρο, που σχετίζονται με τον COVID-19

Είναι γεγονός, ότι καταστάσεις έκτακτης ανάγκης για τη δημόσια υγεία όπως η εκδήλωση της νόσου του κορωνοϊού (Covid-19), ότι οδηγούν σε εκδηλώσεις φαινομένων στρες και άγχους στους ανθρώπους και ειδικότερα στους εργαζόμενους, όπως ανέφερα και πιο πάνω. Όμως, το άγχος και ο φόβος για μια νόσο μπορεί να επηρεάσει άμεσα και το κοινωνικό σύνολο, οδηγώντας στο κοινωνικό στίγμα και σε συμπεριφορές διάκρισης εναντίον ανθρώπων συγκεκριμένου εθνοτικού υποβάθρου, καθώς και σε άτομα που θεωρούνται ότι έχουν έρθει σε επαφή με τον ιό. Επιπρόσθετα δεν θα πρέπει να παραβλέψουμε, ότι άτομα που νοσούν ή βρίσκονται σε καραντίνα μπορεί να εκδηλώσουν ντροπή, ενοχή ή στίγμα δηλαδή αυτό που ονομάζουμε εσωτερικευμένο στίγμα.

5.1 Ορισμός κοινωνικού και προσωπικού στίγματος

Με τον όρο κοινωνικό στίγμα στον τομέα της υγείας, ονομάζουμε την αρνητική συσχέτιση ενός ανθρώπου ή ενός συνόλου ατόμων, που εκφράζουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά, με μια συγκεκριμένη νόσο. Βέβαια, σε μια κρίση για την υγεία, αυτό μπορεί να συνεπάγεται διακρίσεις, διαφορετική αντιμετώπιση ή και ακόμα απώλεια της εργασιακής θέσης ορισμένων ατόμων, εξαιτίας της αντιλαμβανόμενης σύνδεσής τους με την ασθένεια.

Το στίγμα μπορεί, επίσης, να εκδηλωθεί ως αρνητική συμπεριφορά απέναντι σε ένα άτομο που έχει νοσήσει, μετά την απελευθέρωσή του από την καραντίνα, ακόμα και αν τώρα πια δεν είναι σε θέση να μεταδώσει τον ιό στους συνανθρώπους του. Μπορεί ακόμη, να υποστούν τις συνέπειες του στίγματος και άτομα που δεν έχουν εκδηλώσει την

ασθένεια, αλλά τα οποία μοιράζονται παρόμοια χαρακτηριστικά με αυτή την ομάδα.

Ακόμα, βιώνουν το στίγμα και τα άτομα που προέρχονται από χώρα, που θεωρείται ότι εμφανίστηκε αρχικά ο ιός (ή από χώρες που θεωρούνται υψηλού κινδύνου) ή και ακόμα άτομα που πρόσφατα ταξίδεψαν στο εξωτερικό. Θα πρέπει επίσης να τονίσουμε, ότι μερικοί εργαζόμενοι στην πρώτη γραμμή (πχ. γιατροί, νοσηλευτές, εθελοντές κ.α.) ενδέχεται να βιώσουν περιθωριοποίηση από την οικογένεια τους ή το κοινωνικό τους σύνολο, λόγω του φόβου και του στιγματισμού τους. Αυτός ο στιγματισμός, λοιπόν, μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες τόσο για τους ίδιους τους εργαζόμενους που έχουν νοσήσει από την ασθένεια, όσο και για την οικογένεια τους, τους φίλους τους και τον περίγυρο τους γενικότερα.

Έχει αποδειχθεί επίσης, ότι το στίγμα και οι διακρίσεις που συνδέονται με αυτό, ότι υπάρχει πιθανότητα να αυξήσουν τα επίπεδα του άγχους, καθώς το άτομο αδυνατεί να διαχειριστεί τις διακρίσεις. Έτσι, υπονομεύεται η κοινωνική συνοχή, προκαλώντας πιθανή κοινωνική απομόνωση ενός ατόμου ή μιας συγκεκριμένης ομάδας.

Το στίγμα συχνά οδηγεί τα άτομα να κρύψουν την νόσο, ελπίζοντας ότι έτσι θα κατορθώσουν να αποφύγουν αρνητικές συμπεριφορές και διακρίσεις εναντίον τους. Γι' αυτό το λόγο συχνά τέτοια άτομα δεν αναζητήσουν έγκαιρα υγειονομική περίθαλψη ενώ παράλληλα δεν υιοθετούν και τις κατάλληλες συμπεριφορές υγιεινής. Εάν, λοιπόν, οι άνθρωποι νιώθουν έντονα το συναίσθημα του φόβου όσον αφορά τις διακρίσεις, είναι και λιγότερο πιθανό να αναζητήσουν θεραπεία για τον ιό. Με άλλα λόγια, κάποιος που εκδηλώνει τα συμπτώματα της νόσου ή θεωρεί ότι έχει έρθει σε επαφή με κάποιον που πιθανώς έχει νοσήσει,

μπορεί να προσπαθήσει να αποφύγει την καραντίνα για να αποκρύψει το γεγονός της νόσου, θεωρώντας ότι έτσι θα αποφύγει τον στιγματισμό.

5.2 Η δημιουργία στίγματος, ως απόρροια του COVID-19

Η εκδήλωση στίγματος, που σχετίζεται με τον COVID-19, βασίζεται σε τρεις κύριους παράγοντες:

- ✓ Είναι μια ασθένεια, που είναι νέα και για την οποία παραμένουν ακόμη πολλά στοιχεία άγνωστα.
- ✓ Είναι εύκολο να συσχετίσουμε αυτόν τον φόβο με τους «άλλους».
- ✓ Συχνά φοβόμαστε το άγνωστο.

Είναι κατανοητό ότι οι άνθρωποι αισθανόμαστε σύγχυση, άγχος και φόβο, υπό συνθήκες πρωτόγνωρες και απρόβλεπτες. Δυστυχώς, αυτοί οι παράγοντες τροφοδοτούν τα επιβλαβή στερεότυπα.

Οι συμπεριφορές διάκρισης, που προκύπτουν από το στίγμα μπορούν να εμφανιστούν με διάφορους τρόπους, όπως:

- ✓ Αναφορά στον COVID-19 ως «ξενόφερτο ιό», ή ασιατική γρίπη.
- ✓ Κατηγορίες εναντίον ενός ατόμου ή μιας ομάδας ανθρώπων, που μπορεί να έχουν τον ιό ότι «είναι απρόσεκτοι που κόλλησαν και εξαπλώνουν την ασθένεια». «Είναι επικίνδυνος/η, είναι ακριβώς το είδος του ανθρώπου που θα κολλήσει τον κορωνοϊό. Αυτός/ή φταίει».
- ✓ Σωματικές ή λεκτικές επιθέσεις σε συγκεκριμένες εθνοτικές ομάδες.
- ✓ Διαφορετική μεταχείριση των στιγματισμένων προσώπων στην υγειονομική περίθαλψη, στις δομές εκπαίδευσης και στα εργασιακά περιβάλλοντα.

- ✓ Αποφυγή επιχειρήσεων όπως οι ασιατικοί χώροι εστίασης και άλλου είδους καταστημάτων.

5.3 Ενέργειες για την αποφυγή «εξάπλωσης» του στίγματος

Όταν κάνουμε αναφορά στην ασθένεια του κορωνοϊού, ορισμένες εκφράσεις ή και λεκτικά σύνολα, πολύ πιθανόν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στους ανθρώπους και να τροφοδοτούν στιγματικές τάσεις. Ως εκ τούτου, μπορεί να ενδυναμώσουν λανθασμένους συσχετισμούς μεταξύ της ασθένειας και άλλων παραγόντων, να διαιωνίσουν ήδη υπάρχοντα αρνητικά στερεότυπα ή υποθέσεις, να οδηγήσουν στο περιθώριο άτομα που έχουν ήδη νοσήσει ή και ακόμα να διασπείρουν έναν ευρύτερο φόβο. Παρακάτω παρατίθενται κατάλληλες και μη κατάλληλες διατυπώσεις όταν καλούμαστε να αναφερθούμε στον κορωνοϊό.

-Θα πρέπει να αναφερόμαστε στη συγκεκριμένη νόσο με τον όρο «κορωνοϊός».

- ✓ Η επίσημη ονομασία της ασθένειας προκύπτει ως εξής: «co» από τη λέξη Corona, «vi» από τη λέξη Virus, «d» από τη λέξη Disease και 19 γιατί η ασθένεια εκδηλώθηκε για πρώτη φορά το 2019 (COVID-19). Η ονομασία αυτή, λοιπόν, επιλέχθηκε σκόπιμα προς αποφυγήν του στιγματισμού.

-Θα πρέπει να μιλάμε και να συμπεριφερόμαστε θετικά, τονίζοντας πάνω από όλα την αποτελεσματικότητα των μέτρων πρόληψη και θεραπείας. Για την πλειοψηφία των ανθρώπων είναι μια νόσος, που μπορεί να ξεπεραστεί εύκολα. Υπάρχουν απλές οδηγίες που αν τις ακολουθήσουμε μπορούμε να κρατήσουμε ασφαλείς τόσο τους εαυτούς μας, όσο και τους γύρω μας.

- ✓ Δεν θα πρέπει να είμαστε αρνητικοί και να επηρεαζόμαστε από απειλητικές συμπεριφορές. Αντιθέτως, θα πρέπει να συνεργαζόμαστε έτσι ώστε όλοι μας να παραμείνουμε ασφαλείς.
- Θα πρέπει να μιλάμε με σαφήνεια και απόλυτη ακρίβεια για τον κίνδυνο που εγκυμονεί ο κορωνοϊός, στηριζόμενοι σε επιστημονικά δεδομένα και επίσημες κατευθυντήριες γραμμές υγείας.
- ✓ Δεν θα πρέπει να μεταφέρουμε ή να αναπαράγουμε ανεπιβεβαίωτες φήμες ή και σχόλια. Επίσης, καλό είναι να αποφεύγουμε χαρακτηρισμούς σχετικά με την ασθένεια αυτή, όπως «πανούκλα».
- Θα πρέπει να αναφερόμαστε σε «άτομα που έχουν κορωνοϊό», σε «άτομα που τους χορηγείται θεραπεία για τον κορωνοϊό» και σε «άτομα που βρίσκονται στο στάδιο ανάρρωσης από το κορωνοϊό».
- ✓ Δεν θα πρέπει να αναφερόμαστε σε άτομα που έχουν ασθενήσει από τον κορωνοϊό, ως άνθρωποι που μεταδίδουν τον ιό ή μπορεί να εξαπλώσουν τον ιό, διότι έτσι υπονοείται εμμέσως ότι υπάρχει σκόπιμη πρόθεση για μετάδοση. Οι χαρακτηρισμοί αυτοί όταν χρησιμοποιούνται δίνουν την λανθασμένη εντύπωση ότι τα άτομα που έχουν νοσήσει από συγκεκριμένη ασθένεια ότι έχουν την πρόθεση να διασπείρουν τον ιό ή είναι «μισάνθρωποι». Έτσι, τροφοδοτείται ο στιγματισμός τους, περιθωριοποιούνται και σταδιακά αρχίζουν να εμφανίζουν απροθυμία σχετικά με την αναζήτηση θεραπείας, να μουν σε καραντίνα ή και ακόμη να κάνουν εξετάσεις. Γι αυτό, θα πρέπει να υποστηρίζουμε κάποιο άτομο που αντιμετωπίζει διάκριση ή στίγμα εξαιτίας του κορωνοϊού.

5.4 Οδηγίες αντιμετώπισης προσωπικού στίγματος

Προκειμένου ένα άτομο να ξεφύγει από τις συνέπειες του προσωπικού στίγματος που βιώνει εξαιτίας του κορωνοϊού, προτείνεται να ακολουθήσει τις εξής οδηγίες:

- ✓ Να έλθει σε επαφή με συναδέλφους, φίλους και συγγενείς προκειμένου να επανασυνδεθεί μαζί τους, και να κάνει μαζί τους μια ανοιχτή συζήτηση, χωρίς ταμπού για ότι τον απασχολεί σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα και κυρίως για το πώς αισθάνεται μετά την καραντίνα.
- ✓ Να αποφεύγει τη στιγματική γλώσσα, την οποία την συναντάμε κυρίως στα περιοδικά, τις εφημερίδες, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.τ.λ.
- ✓ Να προσπαθήσει να διαμορφώσει αντίθετες προς το στίγμα πεποιθήσεις, δίνοντας έμφαση στους τρόπους μέσω των οποίων έγινε η επιτυχή αντιμετώπιση των όποιων δυσκολιών αντιμετώπισε.
- ✓ Να κάνει μια ρεαλιστική προσέγγιση και κατανόηση της ασθένειας, μέσω αξιόπιστων πηγών όπως είναι ο ΕΟΔΥ.
- ✓ Να μιλήσει σε κάποιο πρόσωπο εμπιστοσύνης και να εκφράσει τα συναισθήματά του.
- ✓ Να υπενθυμίσει στον εαυτό του ότι δεν έκανε κάποιο λάθος, διότι όλοι μπορούν να νοσήσουν ακόμη και αυτοί που προσέχουν αρκετά.
- ✓ Να μιλήσει ανοιχτά σε όλους εναντίον αρνητικών συμπεριφορών που ενθαρρύνουν το στίγμα.
- ✓ Να κατανοήσει ότι αν είχε ή έχει κορωνοϊό, δεν θα πρέπει να τον καθορίζει ως άτομο από εδώ και στο εξής. Αντιθέτως, θα πρέπει

να θωρακίσει έτσι τον εαυτό του ενάντια σε δυσλειτουργικές πεποιθήσεις που έχουν ως πηγή και δημιουργούν το κοινωνικό στίγμα.

- ✓ Να προσπαθήσει να δημιουργήσει και προπάντων να διατηρήσει μια καθημερινότητα χωρίς απαιτήσεις και άγχη.
- ✓ Να κινητοποιηθεί και να προγραμματίσει δραστηριότητες που του προκαλούν θετικά συναισθήματα και χαρά.

ΜΕΡΟΣ 2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

6.ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΛΟΓΩ COVID 19

6.1 Ανάλυση κινδύνων επαγγέλματος (Job Hazard Analysis) : Ορισμός

Η ανάλυση κινδύνου επαγγέλματος αποτελεί μια τεχνική η οποία επικεντρώνεται στα εργασιακά καθήκοντα και αποτελεί ένα μέσο αναγνώρισης των επαγγελματικών κινδύνων με σκοπό να αποτρέψει την εμφάνισή τους. Πιο συγκεκριμένα, η ανάλυση κινδύνου εστιάζει στη σχέση ανάμεσα στους εργαζόμενους, τα καθήκοντά τους, τα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιούνται καθώς και το εργασιακό περιβάλλον στο οποίο εργάζονται (OSHA, 2019) .

Όπως αναφέρει ο OSHA(2019:1) απώτερος σκοπός της ανάλυσης επαγγελματικού κινδύνου είναι να τεθούν υπό διαχείριση οι κίνδυνοι και ακολούθως οι εργοδότες, ακολουθώντας συγκεκριμένα βήματα να μειώσουν τους κινδύνους αυτούς, φτάνοντας σε ένα επίπεδο όπου οι κίνδυνοι αυτοί θα είναι διαχειρίσιμοι και δεν θα αποτελούν απειλή για τους εργαζόμενους και την επιχείρηση.

6.2 Η Σημασία της ανάλυσης Επαγγελματικών κινδύνων

Όπως αναφέρει ο OSHA (2019:2) το να προχωρήσει μια επιχείρηση στην ανάλυση των κινδύνων οι οποίοι ελλοχεύουν στο εκάστοτε εργασιακό περιβάλλον, είναι πολύ σημαντική, καθώς τα εργατικά ατυχήματα τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα σοβαρούς τραυματισμούς ή ακόμα και θανάτους εργατών έχουν τα τελευταία χρόνια παρουσιάσει αύξηση. Ως εκ τούτου πέρα από την ασφάλεια των εργατών η διεξαγωγή

μιας ανάλυσης κινδύνων επιφέρει αρκετά οφέλη και στην εκάστοτε εταιρία η οποία θα τον πραγματοποιήσει.

Επί παραδείγματι μέσω της πρόληψης των κινδύνων ή την κατάλληλη αντιμετώπισή τους μειώνονται οι τραυματισμοί των εργαζομένων, ή οι πιθανές ασθένειες. Με αυτό τον τρόπο η εταιρία αποκτά τη φήμη μιας εταιρίας με ασφαλές εργασιακό περιβάλλον, προσελκύει νέο εργατικό δυναμικό και εν κατακλείδι αυξάνει το πελατολόγιό της. Συμπληρωματικά μια ανάλυση των κινδύνων ιδιαίτερα όταν διεξάγεται μέσω γραπτής διαδικασίας η οποία απαιτεί αναγνώριση και ανάλυση των κινδύνων αυτών, μπορεί να αποτελέσει τη βάση για περισσότερες επαφές μεταξύ των εποπτικών αρχών και των εργαζομένων. Σε ένα άλλο επίπεδο η ανάλυση αυτή μπορεί να χρησιμεύσει ως διδακτικό βοήθημα για την αρχική επαγγελματική κατάρτιση και ως οδηγός ενημέρωσης για σπάνιες θέσεις εργασίας.

Τέλος, η ανάλυση των κινδύνων μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ένας οδηγός για την παρουσίαση των επαγγελματικών κινδύνων, ο οποίος θα βοηθήσει σε μεγάλο βαθμό τις υπηρεσίες επιθεωρήσεως εργασίας.

6.3 Τα στάδια ανάλυσης των επαγγελματικών κινδύνων

6.3.1 Στάδιο 1. Προετοιμασία για την διεξαγωγή της ανάλυσης

Όπως αναφέρει ο OSH στο πρώτο αυτό στάδιο οι προϊστάμενοι των τμημάτων συγκεντρώνουν το προσωπικό και επιχειρούν μια συζήτηση εφ' όλης της ύλης η οποία θα περιλαμβάνει θέματα σχετικά με:

- ✓ Τους πιθανούς κινδύνους οι οποίες κατά τη γνώμη τους υπάρχουν στο εργασιακό περιβάλλον τους.

- ✓ Τις εργασιακές συμπεριφορές οι οποίες χαρακτηρίζονται επικίνδυνες και εμφανίζονται τόσο στον τομέα της εργασίας τους όσο και στο ευρύτερο εργασιακό τους περιβάλλον.
- ✓ Τα πιθανά ατυχήματα τα οποία πιθανά θα προκληθούν από τους προαναφερθέντες κινδύνους ή συμπεριφορές.
- ✓ Τις πιθανές προτάσεις και ιδέες για την μείωση των κινδύνων ή την επιτυχή πρόληψη διαχείριση αυτών. Το φυλλάδιο το οποίο χρησιμοποιείται για το πρώτο στάδιο της ανάλυσης παρατίθεται ακολούθως στο σχήμα 6.1.

Βασικό βήμα εργασίας	Κίνδυνοι – Πιθανοί Τραυματισμοί	Προληπτικά Μέτρα
1. Παρατηρητής: Σημειώστε τη θέση του τρέιλερ, καθώς πλησιάζει στην αποβάθρα φόρτωσης.		
2. Όταν το τρέιλερ είναι στη θέση του, σβήστε τον κινητήρα, βάλτε το χειρόφρενο και ειδοποιήστε τον χειριστή του περionoφόρου ανυψωτικού.		
3.Οδηγός: Ρυθμίστε τα τσοκ.		

ΣΧΗΜΑ 6.1 Φυλλάδιο σταδίου 1

6.3.2 Στάδιο 2. Σειροθέτηση των βημάτων της διαδικασίας

Σε αυτό το στάδιο όπως αναφέρει ο OSHA (2019:38) γίνεται η καταγραφή των βημάτων της διαδικασίας. Σημαντικό εδώ είναι ότι τα βήματα πρέπει να περιγράφουν όσο το δυνατόν πιο αναλυτικά. Το διακύβευμα πίσω από αυτή τη διαδικασία είναι να περιγράφουν προσεκτικά και με ακρίβεια οι δράσεις των εργαζομένων και οι κίνδυνοι που συνεπάγονται των κινδύνων αυτών. Ακολούθως καταγράφεται ο πιθανός τρόπος διαχείρισης των κινδύνων.

Στάδιο 2.α. Σε αυτό το στάδιο το οποίο είναι συμπληρωματικό του σταδίου 2 σε αυτό το υποστάδιο τα όσα καταγράφηκαν νωρίτερα ταξινομούνται σε τρεις διακριτές στήλες οι οποίες έχουν ως ακολούθως:

- 1) Κύριο μέρος/ πόστο της εργασίας.
- 2) Παρουσία κινδύνου.
- 3) Μέτρα ή πιθανός τρόπος πρόληψης.

6.3.3 Στάδιο 3. Περιγραφή των κινδύνων του κάθε βήματος

Ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της ανάλυσης κινδύνων επαγγέλματος είναι αυτό στο οποίο εντοπίζονται οι πιθανοί κίνδυνοι οι οποίοι ελλοχεύουν σε κάθε ένα από τα παραπάνω βήματα. Βασική προϋπόθεση σε αυτό το βήμα είναι όλοι οι εργαζόμενοι να έχουν λάβει γνώση και να έχουν κατανοήσει πλήρως τι σημαίνει εργασιακό κίνδυνος ή εργασιακό ατύχημα και ποια είναι η σημασία της έννοιας « έκθεση του προσωπικού σε κίνδυνο». Ένα σημαντικό κομμάτι σε αυτό το στάδιο είναι αυτό της εις βάθος ανάλυσης των κινδύνων. Προκειμένου αυτό να συμβεί παρατίθενται ακολούθως οι βασικοί άξονες γύρω από τους οποίους

στρέφεται η αναζήτηση και κατόπιν η ανάλυση κινδύνου. Οι ερωτήσεις αυτές έχουν ως ακολούθως:

- ✓ Τι είναι αυτό που μπορεί να πάει λάθος;
- ✓ Πώς μπορεί να προκύψει ένας κίνδυνος και κάτω από ποιες προϋποθέσεις;
- ✓ Ποιοι μπορεί να είναι άλλοι πιθανοί παράγοντες οι οποίοι μπορεί να συμβάλλουν στην εμφάνιση κινδύνων;
- ✓ Πόσο πιθανό είναι να προκύψει ένας κίνδυνος;

Όπως αναφέρεται σχετικά στον OSHA (2019) σε αυτό το στάδιο επίσης είναι σημαντικό να επιβεβαιωθεί ότι, έχουν αναγνωριστεί όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν στον εργασιακό χώρο. Προκειμένου να γίνει σαφές ότι όλοι οι κίνδυνοι έχουν αναγνωριστεί ο ερευνητής πρέπει να βεβαιωθεί ότι έχουν απαντηθεί οι ακόλουθες ερωτήσεις. Οι οποίες σύμφωνα με τον OSHA (2019) έχουν ενδεικτικά ως εξής:

- ✓ Υπάρχει κίνδυνος πρόσκρουσης σε κάποιο εργαλείο ή μπορεί κάποιος εργαζόμενος να τραυματίσει κάποιον άλλον με το εργαλείο αυτό;
- ✓ Υπάρχει πιθανός κίνδυνος τραυματισμού λόγω πτώσης από επαφή με ολισθηρή επιφάνεια η οποία βρίσκεται στον χώρο εργασίας;
- ✓ Υπάρχει κάποια ένδειξη για κίνδυνο από πτώση κάποιου εργαζόμενου; Και αν ναι ποιο σημείο του χώρου εργασίας μπορεί να ευθύνεται γι' αυτό;
- ✓ Είναι το παρόν εργασιακό περιβάλλον επικίνδυνο για την ασφάλεια ή την υγεία των εργαζομένων;

- ✓ Είναι πιθανή η έκθεση των εργαζομένων σε κίνδυνο από: τοξικό αέριο, ατμούς, καπνό ή διασπορά σκόνης στον συγκεκριμένο εργασιακό χώρο;
- ✓ Υπάρχουν στον συγκεκριμένο εργασιακό χώρο ύλες οι οποίες χαρακτηρίζονται ως εύφλεκτες, επικίνδυνες να προκαλέσουν έκρηξη ή άλλες που μπορεί να προκαλέσουν ηλεκτροπληξία;

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι παραπάνω κίνδυνοι χωρίζονται σε υποκατηγορίες κινδύνων. Ένα παράδειγμα σχετικά με αυτό το σχόλιο παρατίθεται ακολούθως.

Παράδειγμα υποκατηγορίας κινδύνου: Χημικός κίνδυνος

Παίρνοντας ως υποθετική την ύπαρξη χημικών κινδύνων η κατηγορίες οι οποίες μπορεί να σχετίζονται με αυτόν τον κίνδυνο είναι οι ακόλουθοι:

Τοξικοί – χημικοί κίνδυνοι: Χημικός είναι ο κίνδυνος ο οποίος εκδηλώνεται σε περίπτωση που κάποιος εργαζόμενος ή οποιοδήποτε άλλο άτομο έρθει σε επαφή με κάποιο χημικό υλικό, μπορεί να προκληθούν ισχυρά εγκαύματα, ζαλάδες, ασθένεια ή ακόμα και θάνατος. Κίνδυνοι οι οποίοι αναγνωρίζονται ως χημικοί κίνδυνοι είναι οι ακόλουθοι:

- ✓ Χημικός τοξικός κίνδυνος.
- ✓ Χημικός διαβρωτικός κίνδυνος.
- ✓ Κίνδυνος ο οποίος μπορεί να προκαλέσει χημικές αντιδράσεις οι οποίες με τη σειρά τους δύνανται να οδηγήσουν σε έκρηξη.
- ✓ Χημικός κίνδυνος ο οποίος μπορεί να προκαλέσει έκρηξη, η οποία θα προκληθεί λόγω μιας απότομης και βίαιης απελευθέρωσης μεγάλης ποσότητας αερίου ή ενέργειας οποιουδήποτε τύπου, εξ αιτίας συγκεκριμένης πίεσης η οποία έχει ασκηθεί στο υλικό αυτό.

6.3.4 Στάδιο 4. Ανάπτυξη προληπτικών μέτρων

Σε αυτό το στάδιο επιχειρείται η εξέταση της λίστας με τους κινδύνους. Στόχος αυτού του σταδίου είναι η χρησιμοποίηση μεθόδων οι οποίες θα ελέγξουν τον κίνδυνο, κάτι το οποίο σημαίνει ή να τον εξαλείψουν μόνιμα ή να τον μειώσουν αισθητά. Στο στάδιο αυτό προβλέπεται και έλεγχος για την έκθεση στον κίνδυνο. Όπως αναφέρει ο OSHA (2019) σε κάθε μία από αυτές τις μεθόδους χρησιμοποιεί στρατηγική η οποία ονομάζεται «ιεραρχία ελέγχων».

Ιεραρχία Ελέγχων

Ένα παράδειγμα ιεραρχίας ελέγχων είναι αυτό που παρατίθεται ακολούθως (σχήμα 6.1). Το παράδειγμα αυτό εφαρμόζεται σε περιπτώσεις που αφορούν σε επαγγελματικά περιβάλλοντα υγειονομικού και ιατρικού ενδιαφέροντος. Η ιεραρχία ελέγχων έχει ως ακολούθως:

- ✓ Αποκλεισμός κινδύνου
- ✓ Αντικατάσταση του επικίνδυνου κομματιού με άλλο υγιές
- ✓ Μηχανικοί έλεγχοι
- ✓ Διοικητικοί έλεγχοι
- ✓ Υιοθέτηση μέσων ατομικής προστασίας (ΜΑΠ)

Η παραπάνω ιεραρχία βασίζεται στην ιδέα ότι οι μέθοδοι ελέγχου οι οποίες είναι στην κορυφή είναι περισσότερο αποτελεσματικές, από αυτές οι οποίες βρίσκονται στα επίπεδα της λίστας κατεβαίνοντας. Ως προς την τήρησή της η ιεραρχία αυτή εάν και εφόσον εφαρμοστεί οδηγεί σε εργασιακά περιβάλλοντα τα οποία είναι ασφαλή με την έννοια πως τόσο

η πιθανότητες για ασθένεια όσο και αυτές για τραυματισμό έχουν μειωθεί σημαντικά.

ΣΧΗΜΑ6.2. Ιεραρχία Ελέγχων

Κεφάλαιο 7: Μελέτη περίπτωσης: Ανάλυση κινδύνου σε Ταχυδρομικό Κατάστημα

Το Ταχυδρομικό Κατάστημα Χ, βρίσκεται στο κέντρο των Χανίων. Είναι αρκετά μεγάλο σε έκταση. Το Ταχυδρομικό αυτό Κατάστημα απασχολεί 4 άτομα μόνιμους υπαλλήλους και 4 άτομα υπαλλήλους έργου, ενώ ο μέσος όρος των πελατών του Καταστήματος ανέρχεται περίπου στα 250 άτομα την ημέρα. Η ικανοποίηση των πολύπλευρων αναγκών των πελατών του συγκεκριμένου Ταχυδρομικού Καταστήματος γίνεται εφικτή, επειδή τα Ελληνικά Ταχυδρομεία δίνουν έμφαση όχι μόνο στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και στο εύρος, την επάρκεια και τη διαφορετικότητα των προσφερόμενων προϊόντων.

Έτσι, το συγκεκριμένο Κατάστημα, όπως και όλα τα Ταχυδρομικά Καταστήματα, επιθυμώντας να καλύψει πάντα ολοκληρωμένα τις ανάγκες των πελατών του, προσφέρει μια ευρεία γκάμα προϊόντων και υπηρεσιών όπως: Αποστολές γραμμάτων και δεμάτων, εξοφλήσεις λογαριασμών, ταχυμεταφορές, πληρωμές συντάξεων, είσπραξη εμβασμάτων, έκδοση και εξόφληση ταχυδρομικών επιταγών, πώληση φιλοτελικών, χρηματοοικονομικές συναλλαγές Eurobank, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες Western Union, πώληση Σκράτς, κ.τ.λ.

ΕΙΚΟΝΑ 7.1. Άποψη Αίθουσας Συναλλαγής Ταχυδρομικού Καταστήματος

Συγκεκριμένα, στο Ταχυδρομικό Κατάστημα Χ εργάζονται 4 άτομα τα οποία είναι μοιρασμένα στον κισσέ, 1 άτομο το οποίο εργάζεται στον χώρο πίσω από τον κισσέ και εκτελεί γραφειοκρατικού τύπου καθήκοντα, 2 άτομα που είναι υπεύθυνα για τη διαλογή και ταξινόμηση γραμμάτων και δεμάτων, ενώ έρχονται και σε συνεννόηση με τους εξωτερικούς υπαλλήλους του ταχυδρομείου και 1 άτομο το οποίο είναι ο διευθυντής του Καταστήματος.

7.1 Γενικές βασικές προφυλάξεις από τον Κορωνοϊό για όλα τα Καταστήματα των Ελληνικών Ταχυδρομείων

Ο Τομέας Πρόνοιας της Διεύθυνσης Ανθρώπινου Δυναμικού των Ελληνικών Ταχυδρομείων, με σκοπό την ενημέρωση των εργαζομένων ώστε να λάβουν μέτρα προφύλαξης της υγείας τους από το νέο κορωνοϊό, αλλά και γενικότερα τη λήψη μέτρων προστασίας της υγείας τους στο

χώρο εργασίας, πληροφόρησε όλους τους εργαζομένους του οργανισμού για τα παρακάτω (ενημερωτικό έγγραφο με Α.Π.: 6.1.2/2100-28.02.2021):

Με βάση τα σημερινά επιστημονικά δεδομένα οι βασικές προφυλάξεις περιλαμβάνουν:

- ✓ Χρήση εξοπλισμού ατομικής προστασίας
- ✓ Υγιεινή των χεριών
- ✓ Αποκομιδή μολυσματικών υλικών
- ✓ Αναπνευστική υγιεινή
- ✓ Καθαριότητα και απολύμανση επιφανειών

Ατομικά Μέτρα:

- ✓ Τακτικό πλύσιμο των χεριών με υγρό σαπούνι και νερό. Ακολουθεί προσεκτικό στέγνωμα των χεριών με χαρτίνες χειροπετσέτες μιας χρήσης οι οποίες θα απορρίπτονται στους κάδους απορριμμάτων.
- ✓ Αποφυγή επαφής χεριών με τα μάτια, τη μύτη και το στόμα για τη μείωση του κινδύνου μόλυνσης από τον ιό.
- ✓ Απαγορεύεται η πόση νερού απευθείας από τη βρύση με το στόμα.
- ✓ Σε βήχα ή φτέρνισμα, κάλυψη της μύτης και του στόματος με το μανίκι στο ύψος του αγκώνα ή με χαρτομάντιλο. Το χρησιμοποιούμενο χαρτομάντιλο πρέπει να απορρίπτεται αμέσως μετά τη χρήση στους κάδους απορριμμάτων.

Μέτρα στους χώρους εργασίας:

- ✓ Συστηματικός και επαρκής αερισμός όλων των χώρων.
- ✓ Μέριμνα ώστε οι νιπτήρες στις τουαλέτες να διαθέτουν πάντα φιάλη με υγρό σαπούνι και χάρτινες πετσέτες μιας χρήσης, οι οποίες πρέπει να απορρίπτονται σε κάδους δίπλα στους νιπτήρες.
- ✓ Μέριμνα ώστε όλοι οι κάδοι απορριμμάτων να διαθέτουν ποδοκίνητο καπάκι και να περιέχουν πλαστική σακούλα μιας χρήσης.
- ✓ Επιμελής και συχνός καθαρισμός των αντικειμένων κοινής χρήσης (π.χ. πληκτρολόγια, ποντίκια κ.τ.λ.).
- ✓ Αποφυγή κοινής χρήσης των μολυβιών, των στυλό, των μαρκαδόρων και άλλων προσωπικών αντικειμένων.
- ✓ Πέρα από τις συνήθεις εργασίες καθαρισμού, χρειάζεται συχνός καθαρισμός των λείων επιφανειών που χρησιμοποιούνται συχνά (π.χ. πόμολα, χερούλια, κουπαστή από σκάλες ή κιγκλίδωμα, βρύσες κ.λ.π.) με κοινά καθαριστικά, δηλαδή υγρό σαπούνι και νερό ή διάλυμα οικιακής χλωρίνης 10% (1 μέρος οικιακής χλωρίνης αραιωμένο σε 10 μέρη νερού) ή διάλυμα υποχλωριώδους νατρίου ή αλκοολούχο αντισηπτικό.
- ✓ Η επικόλληση των γραμματοσήμων να γίνεται αποκλειστικά με τη χρήση δακτυλοβρεκτήρα.
- ✓ Σημειώνεται ότι οι εργασίες καθαρισμού πρέπει να γίνονται με χρήση γαντιών και στολή εργασίας.
- ✓ Τονίζεται δε, ότι το προσωπικό, όταν καθαρίζει, θα πρέπει να φοράει γάντια και στολή εργασίας. Τα γάντια μετά τη χρήση τους θα πρέπει να απορρίπτονται αμέσως στις πλαστικές σακούλες των κάδων απορριμμάτων και να μη γίνονται προσπάθειες καθαρισμού

τους, π.χ. πλύσιμο των γαντιών μια χρήσης και επαναχρησιμοποίησή τους. Επισημαίνεται ότι η χρήση γαντιών μιας χρήσης δεν αντικαθιστά σε καμιά περίπτωση το πλύσιμο των χεριών.

Μελέτη/ ανάλυση επικινδυνότητας λόγω του Covid-19 στο Ταχυδρομείο Χ στα Χανιά

Η παρούσα έρευνα με αντικείμενο την ανάλυση επικινδυνότητας στο Ταχυδρομείο Χ έχει ως κύριο στόχο της να ανιχνεύσει του κινδύνους τους οποίους διατρέχουν οι υπάλληλοι του εν λόγω καταστήματος, αναφορικά με την εξάπλωση του ιού. Να σημειώσει ιεραρχικά τους πλέον επικίνδυνους, να τους ταξινομήσει και κατόπιν να προτείνει πιθανές λύσεις για την επίλυση των ζητημάτων αυτών. Η μεθοδολογία η οποία ακολουθήθηκε είναι βασισμένη στην ανάλυση με τη μέθοδο «Job Hazard Analysis». Λόγω της ίδιας της φύσης της έρευνας, η οποία διεξήχθη σε Δημόσιο Κατάστημα των Ελληνικών Ταχυδρομείων, ακολούθησα τη μέθοδο της συμμετοχικής παρατήρησης καθώς ήταν αρκετά δύσκολο να επεκταθώ σε άλλες μορφές συλλογής των δεδομένων.

Με τον όρο συμμετοχική παρατήρηση νοείται η ποιοτική μέθοδος η οποία χρησιμοποιείται από τους ερευνητές στα πλαίσια διεξαγωγής της κοινωνικής έρευνας. Τα θεμέλια στα οποία εδράζεται η συμμετοχική παρατήρηση, προέρχονται από τη βεμπεριανή θεωρητική παράδοση, την εθνομεθοδολογία και τη θεωρία της συμβολικής διαντίδρασης (Symbolic Interaction). Μέσω της συμμετοχικής παρατήρησης διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο τα κοινωνικά υποκείμενα ερμηνεύουν και νοηματοδοτούν τις πρακτικές, τις σχέσεις αλλά και τις στάσεις τους μέσα σε συγκεκριμένα κοινωνικό-πολιτισμικά συγκείμενα (Λυδάκης, 2002).

Με άλλα λόγια απώτερος στόχος της συμμετοχικής παρατήρησης είναι όχι απλά να ερευνηθούν οι κοινωνικές δομές ή να διατυπωθούν γενικές αποφάνσεις σχετικά με τα κοινωνικά φαινόμενα. Αντίθετα στο επίκεντρο της συμμετοχικής παρατήρησης στέκεται το ίδιο το υποκείμενο και ο τρόπος με τον οποίο αυτό νοηματοδοτεί τον κόσμο γύρω του.

7.2 Εκτίμηση της Επικινδυνότητας σύμφωνα με τη μέθοδο Job Hazard Analysis

Για την εκτίμηση κινδύνου και κυρίως για τον προσδιορισμό του βαθμού κινδύνου, όπως ήδη έχω αναφέρει, θα χρησιμοποιηθεί η διεθνώς παραδεκτή ποιοτική μέθοδος εκτίμησης Job Hazard Analysis.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τη Job Hazard Analysis θα πραγματοποιηθεί μια πρακτική καταγραφή των βημάτων - που απαιτούνται σε κάθε εργασία - έχοντας ως στόχο την αναγνώριση των κινδύνων που εμφανίζονται σε κάθε βήμα ξεχωριστά. Έπειτα, θα γίνει εκτίμηση και κατάταξη των κινδύνων (Risk Ranking) με βάση τις κλίμακες πιθανότητας εκδήλωσης κινδύνου (Probability of hazard) και της κρισιμότητας των συνεπειών (Severity of Consequences) (Κοντογιάννης 2016).

1	Η επικινδυνότητα είναι χαμηλή, δεν επηρεάζει την υγεία των υπαλλήλων και τη λειτουργία του ταχυδρομείου γενικότερα.
2	Το σημείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στους υπαλλήλους, με ατομική υγιεινή και μέτρα προφύλαξης.
3	Το σημείο που πρέπει οι υπάλληλοι να

	είναι σε ετοιμότητα και σε εγρήγορση προκειμένου να αποφευχθεί μόλυνση του προσωπικού από τον ιό με εμφανή προβλήματα στην λειτουργία του ταχυδρομείου.
4	Είναι το σημείο που πρέπει να λειτουργεί το συναίσθημα της ευθύνης για την αποφυγή δυσάρεστων γεγονότων/κινδύνων τα οποία θα έχουν ως συνέπεια μεγάλο αριθμό απουσιών προσωπικού λόγω μόλυνσης με σοβαρά προβλήματα στην λειτουργία του ταχυδρομείου.
5	Πρέπει να γίνει άμεση ενημέρωση, μαζί με μέτρα απόστασης ώστε με κάποιο επικείμενο θετικό κρούσμα, μπορεί το ταχυδρομείο να τεθεί εκτός λειτουργίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1 Οι συνέπειες από την εμφάνιση μόλυνσης από Covid-19

Στον παραπάνω πίνακα, οι συνέπειες από την εμφάνιση μόλυνσης και κατ' επέκταση εμφάνισης κρουσμάτων από Covid-19, βαθμολογούνται σε μια κλίμακα από το 1 ως το 5 (1: Εντελώς Αμελητέες 2: Αμελητέες, 3: Αξιοσημείωτες, 4: Κρίσιμες, 5: Καταστροφικές).

1. Απίθανο	Πολύ μικρή πιθανότητα μετάδοσης του ιού/ πολύ μικρή πιθανότητα εμφάνισης κρουσμάτων
2. Λίγο Πιθανό	Μικρή πιθανότητα μετάδοσης του ιού/μικρή πιθανότητα εμφάνισης κρουσμάτων
3. Αρκετά Πιθανό	Πιθανή μετάδοση του ιού/πιθανή εμφάνιση κρουσμάτων
4. Πάρα Πολύ Πιθανό	Αναμενόμενη μετάδοση του ιού/εμφάνισης κρουσμάτων

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.2. Πίνακας πιθανότητας εμφάνισης μόλυνση από Covid-19

Έτσι, ο προσδιορισμός της επικινδυνότητας γίνεται με βάση τον ακόλουθο τύπο:

$$RR= P \times S$$

Όπου:

- ✓ (P) η πιθανότητα μετάδοσης του ιού και εμφάνισης κρουσμάτων στον εργασιακό χώρο του Ταχυδρομικού Καταστήματος Χ (Πίνακας 7.2), όπου εκφράζεται σε κλίμακα από το 1-4 (1: Απίθανο, 2: Λίγο πιθανό, 3: Αρκετά πιθανό, 4: Πάρα Πολύ πιθανό).
- ✓ (S) οι συνέπειες που προκύπτουν από την εμφάνιση του ιού στο Ταχυδρομικό Κατάστημα Χ (Πίνακας 7.1) , και εκφράζεται σε κλίμακα από το 1-5 (1: Εντελώς Αμελητέες, 2: Αμελητέες, 4: Αξιοσημείωτες, 4: Κρίσιμες, 5: Καταστροφικές).

- ✓ (RR) η επικινδυνότητα, όπου εκφράζεται σε κλίμακα από το 1 ως το 25 (1-6: Χαμηλή, 8-16: Μέση, 15-25: Υψηλή), όπως φαίνεται και στον πίνακα 7.3.

Χαμηλό Ποσοστό (1-6)	Εύκολα Ελεγχόμενη Επικινδυνότητα
Μέση (7-14)	Δύσκολα Ελεγχόμενη Επικινδυνότητα
Υψηλό Ποσοστό (15-30)	Αρκετά Δύσκολα Ελεγχόμενη έως ανεξέλεγκτη Επικινδυνότητα

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.3 Πίνακας Διαβάθμισης Κινδύνου

Σύμφωνα, λοιπόν, με όλα τα παραπάνω στον πίνακα 7.4 έχουν παρατεθεί οι πιθανοί κίνδυνοι οι οποίοι εντοπίστηκαν μέσα στο υπό εξέταση Ταχυδρομικό Κατάστημα, σε συνάρτηση με το ποσοστό πιθανότητας έτσι ώστε εγκαίρως να λάβουμε τα κατάλληλα μέτρα προφύλαξης. Πρόκειται, δηλαδή, για έναν πίνακα που χρησιμοποιείται λαμβάνοντας υπόψη το ποσοστό που είναι πιθανόν ένας κίνδυνος να συμβεί, σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα των συνεπειών. Με άλλα λόγια, πρόκειται για μια απλή μέθοδος που μπορεί να συμβάλλει στην αύξηση προβολής των κινδύνων σε ένα εργασιακό περιβάλλον, στην συγκεκριμένη περίπτωση στο Ταχυδρομικό Κατάστημα Χ, καθώς και να αποτελέσει ένα ολιστικό εργαλείο στήριξης διευκολύνοντας σημαντικά την λήψη αποφάσεων.

Σοβαρότητα Κινδύνων για μόλυνση από Covid-19	Ελάχιστα Πιθανό	Αρκετά Πιθανό	Πολύ Πιθανό	Πάρα Πολύ Πιθανό
1.Επαφή με το κοινό λόγω ανταλλαγής χρημάτων κ.τ.λ.	7	14	25	30
1.Μη χρήση προστατευτικής μάσκας από το κοινό	6	12	20	25
1.Επαφή με εξωτερικούς συνεργάτες	5	10	16	20
2.Κοινή χρήση κοινόχρηστων χώρων (τουαλέτες κ.τ.λ.)	4	8	12	15
2.Κοινή χρήση μηχανημάτων (ζυγαριά κ.τ.λ.)	3	6	8	10
3.Εμβολιασμένοι στον κισσέ υπάλληλοι	1	2	4	5
3.Ανεμβολίαστοι στον κισσέ υπάλληλοι	1	2	4	5

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.4 Πίνακας Επικινδυνότητας

Από τον παραπάνω πίνακα, εύκολα συμπεραίνουμε ότι κίνδυνοι υψηλά στην ιεραρχία είναι οι ακόλουθοι:

Πολύ υψηλά ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥ 1

- ✓ Επαφή με το κοινό λόγω ανταλλαγής χρημάτων, φακέλων, δεμάτων.

- ✓ Μη χρήση προστατευτικής μάσκας από τους πελάτες.
- ✓ Επαφή με εξωτερικούς συνεργάτες.

Υψηλά ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥ 2

- ✓ Κοινή χρήση μηχανημάτων (ζυγαριά, φωτοτυπικό μεταξύ υπαλλήλων).
- ✓ Κοινή χρήση κοινόχρηστων χώρων.

Λιγότερο Υψηλά ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥ 3

- ✓ Ανεμβολίαστοι στον κισσέ υπάλληλοι.
- ✓ Πολίτες/κοινό ανεμβολίαστοι.

Οι τιμές της επικινδυνότητας (RR) προσδιορίζουν και τον χρόνο λήψης μέτρων και αποφάσεων για αντιμετώπιση του επικείμενου κινδύνου. Έτσι, οι κίνδυνοι με υψηλό ποσοστό επικινδυνότητας (15-30) θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ΑΜΕΣΑ, χωρίς καμία καθυστέρηση, με συγκεκριμένα μέτρα και αποφάσεις. Οι κίνδυνοι σε μεσαίο ποσοστό επικινδυνότητας (7-14), θα πρέπει τόσο να παρακολουθούνται όσο και να αντιμετωπίζονται στο παρόν και στο μέλλον. Τέλος, οι κίνδυνοι με χαμηλό ποσοστό επικινδυνότητας (1-6) θα πρέπει απλώς να καταγράφονται και ίσως ακόμη και να αγνοούνται. Βέβαια, αν κάποιος θέλει να ενεργήσει

προληπτικά, έτσι ώστε να μειώσει το συνολικό επίπεδο των κινδύνων, θα πρέπει να φροντίσει να εφαρμοστούν μέτρα μείωσης της σοβαρότητας ή μέτρα ελαχιστοποίησης της πιθανότητας.

Προτάσεις για μείωση των κινδύνων

Προτάσεις για τους υψηλούς κινδύνους:

Υψηλοί Κίνδυνοι

Με βάση τα όσα προηγήθηκαν οι προτάσεις για τους υψηλούς κινδύνους, όπως αυτοί αναδείχθηκαν προτείνεται η λήψη των ακόλουθων μέτρων:

- ✓ Επαφή με το κοινό λόγω ανταλλαγής χρημάτων, φακέλων, δεμάτων. Σε αυτή την περίπτωση οι υπάλληλοι θα πρέπει να φοράνε ειδικά γάντια, και να απολυμαίνουν τα δέματα όταν βέβαια οι συσκευασίες είναι από υλικό κατάλληλο να δεχτεί υγρό απολυμαντικό. Σε κάθε περίπτωση τα γάντια είναι επιβεβλημένα.
- ✓ Μη χρήση προστατευτικής μάσκας από τους πελάτες. Σε αυτή την περίπτωση οι υπάλληλοι μπορούν αρχικά να προτρέψουν τον πολίτη να φορέσει τη μάσκα, ή αν δεν έχει να προσφέρουν εκείνοι. Σε περίπτωση που το άτομο αρνηθεί μπορούν αν επικαλεστούν τον νόμο περί του υποχρεωτικού χαρακτήρα της μάσκας σε κλειστούς χώρους και να μην προχωρήσουν στη συναλλαγή. Ακραία λύση εδώ είναι να απευθυνθούν στις αρμόδιες αρχές.
- ✓ Επαφή με εξωτερικούς συνεργάτες. Σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να τηρούνται όλα τα μέτρα προφύλαξης όπως προβλέπονται από τις αρμόδιες διατάξεις. Εντούτοις είναι σημαντικό να προβούν και σε περαιτέρω μέτρα όπως το να φορούν

υποχρεωτικά γάντια προκειμένου να παραλάβουν δέματα, ή προκειμένου να υπογράψουν τα αντίστοιχα χαρτιά παραλαβής των δεμάτων. Επίσης όση ώρα κρατά η συναλλαγή με τους εξωτερικούς υπαλλήλους θα πρέπει όσο το δυνατόν να τηρούνται οι αποστάσεις των 2 μέτρων, όπως προβλέπεται.

Προτάσεις για αρκετά υψηλούς κινδύνους:

Αρκετά υψηλοί κίνδυνοι:

- ✓ Η κοινή χρήση των μηχανημάτων και των αντικειμένων κοινής χρήσης από τους υπαλλήλους. Σε αυτή την περίπτωση προτείνονται τα εξής: Το τακτικό πλύσιμο χεριών και η απολύμανση του αντικειμένου με αλκοολούχο διάλυμα το οποίο υπάρχει υποχρεωτικά και παρέχεται από το κράτος. Αν δεν είναι εφικτά τα ανωτέρω, συνίσταται η χρήση γαντιών.
- ✓ Η κοινή χρήση των κοινόχρηστων χώρων. Σε αυτή την περίπτωση προτείνεται η σχολαστική καθαριότητα του χώρου γενικότερα. Λόγω των συνθηκών είναι επιβεβλημένη η χρήση απολυμαντικών απορρυπαντικών (σπρέι) και σχολαστικό πλύσιμο των χεριών μετά την έξοδο από τον χώρο.

Προτάσεις για τους χαμηλούς κινδύνους:

Χαμηλοί κίνδυνοι:

- ✓ Ανεμβολίαστοι υπάλληλοι στον κισσέ. Σε αυτή την περίπτωση τα άτομα τα οποία εργάζονται στο μπροστινό τμήμα του καταστήματος (κισσέ) και έχουν άμεση επαφή με τον κοινό, θα πρέπει αν τηρούν απαρέγκλιτα όλα τα υποχρεωτικά μέτρα που προβλέπονται και να αποφεύγουν την επαφή ή την πιο κοντινή επικοινωνία με τους συναδέλφους τους.

- ✓ Ανεμβολίαστα άτομα από το κοινό. Λόγω του ότι δεν γίνεται να γνωρίζουν οι υπάλληλοι του ταχυδρομείου τις συνθήκες εμβολιασμού των ατόμων που εξυπηρετούν, σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να τηρούνται απαρέγκλιτα τα όσα προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις για τους κλειστούς χώρους

Κεφάλαιο 8: Συμπεράσματα

Όπως φάνηκε από την έρευνα η οποία διεξήχθη στο Ταχυδρομικό Κατάστημα Χ στο κέντρο των Χανίων, οι εργαζόμενοι στο κατάστημα αυτό εκτιμούν ότι κατά κύριο υψηλότερο ποσοστό κινδύνου για την εξάπλωση του ιού είναι μέσω της επαφής. Πιο συγκεκριμένα όπως φάνηκε οι υπάλληλοι υψηλά στην κλίμακα του κινδύνου τοποθετούν τον κίνδυνο ο οποίος προέρχεται από την επαφή. Όπως παρατηρήθηκε εκφράζουν φόβο για την επαφή με το κοινό, και με τους εξωτερικούς υπαλλήλους του Ταχυδρομείου. Καθώς, και την επαφή κατά τη χρήση των κοινόχρηστων αντικειμένων όπως το φωτοτυπικό και τη ζυγαριά των δεμάτων. Στο ίδιο επίπεδο τοποθετούν και την επαφή με τους κοινόχρηστους χώρους όπως την κουζίνα, αλλά και την τουαλέτα.

Στη χαμηλή κλίμακα κινδύνου τοποθετούνται οι ανεμβολίαστοι συνάδελφοι τους, οι οποίοι εργάζονται στο μπροστινό μέρος του Καταστήματος, καθώς και το ανεμβολίαστο κοινό με το οποίο συναλλάσσονται καθημερινά. Στην κατακλείδα της έρευνας σχολιάστηκαν και κατόπιν προτάθηκαν πιθανά μέτρα προφύλαξης για κάθε μία από τις παραπάνω περιπτώσεις.

Κύριος στόχος του παρόντος ερευνητικού έργου ήταν η ανίχνευση και η διερεύνηση των κινδύνων για την μετάδοση του ιού Covid-19 σε Ταχυδρομικό Κατάστημα Χ, της πόλης των Χανίων. Κατόπιν της περάτωσης της έρευνας τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι υπάλληλοι του εν λόγω Καταστήματος θεωρούν ως υψηλότερο κίνδυνο για την μετάδοση του ιού την επαφή. Πιο συγκεκριμένα την επαφή με τα κοινόχρηστα αντικείμενα αλλά και χώρους.

8.1 Παρουσίαση αντίστοιχων ερευνών

Παρόμοιες έρευνες οι οποίες έχουν διεξαχθεί έχουν ενδιαφέρον ως προς τα αποτελέσματά τους καθώς παρέχουν μια πιο σαφή εικόνα σχετικά με το πως τα ίδια τα άτομα – εργαζόμενοι βιώνουν τη συνθήκη της πανδημίας στον εργασιακό τους χώρο. Ως εκ τούτου μερικές από τις έρευνες είναι οι ακόλουθες:

Η έρευνα την οποία διεξήγαγε το Pew research center στις ΗΠΑ το 2020, και η οποία παρουσιάζεται στον άρθρο των Parker και συν (2020) με τίτλο «How the Coronavirus Outbreak Has – and Hasn't – Changed the Way Americans Work» έδειξε ότι μεταξύ των εργαζομένων οι οποίοι εργάζονται στον εργασιακό τους χώρο και όχι μέσω τηλεργασίας το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε βασιζόμενο σε φυλετικά κριτήρια. Ως εκ τούτου όπως αναφέρεται στη έρευνα τόσο οι λευκοί όσο και αφροαμερικάνοι θεωρούν ως μεγαλύτερο κίνδυνο στον εργασιακό τους χώρο την εξάπλωση του ιού οι μεν από τους «λευκούς» και οι δε από τους «έγχρωμους». Στο πλαίσιο της έρευνας την οποία διεξήγαγαν οι Nikeghbal, και συν, (2021) και δημοσιοποιούν στο άρθρο τους με τίτλο: «Covid-19 Effects on the Mental Workload and Quality of Work Life in Iranian Nurses» τα ευρήματά τους έδειξαν ότι δεν αναφέρουν τόσο τον φόβο τους απέναντι στη νόσο αλλά αντίθετα παρατηρήθηκε ότι οι νοσοκόμες στο συγκεκριμένο νοσηλευτικό κατάστημα θεωρούν ως μεγαλύτερο πρόβλημα στον εργασιακό τους χώρο το γεγονός ότι έχουν πολύ διευρυμένο ωράριο και απαιτείται να περνούν πολλές παραπάνω από το κανονικό ώρες στον εν λόγω νοσηλευτικό ίδρυμα.

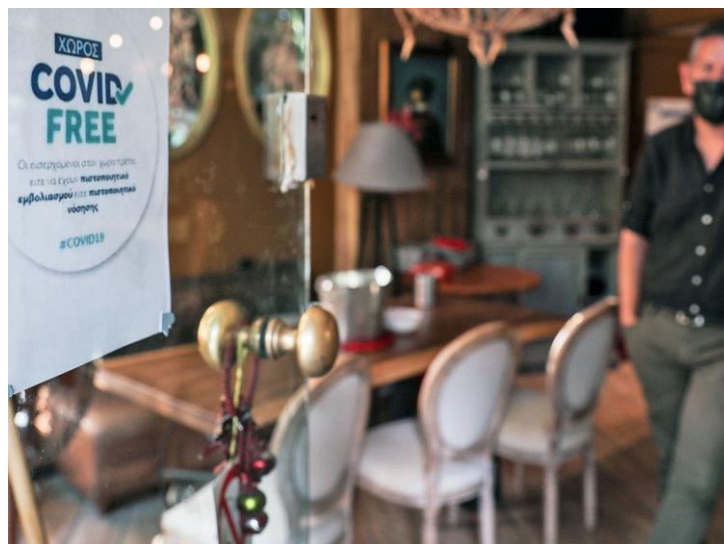
Ακολούθως, η έρευνα την οποία διεξήγαγε ο Galanis και συν (2021) σε νοσηλευτικό κατάστημα στην Ελλάδα, και η οποία δημοσιοποιήθηκε στο άρθρο του «Fear of COVID-19 among nurses in mobile COVID-19 testing

units in Greece» έδειξε ότι μεταξύ του νοσηλευτικού προσωπικού το μεγαλύτερο ποσοστό των επαγγελματιών υγείας εκδήλωνε φόβο αρχικά για την μετάδοση του ιού στους ίδιους και κατόπιν στις οικογένειές τους, καθώς και φόβο για σχετικά με την ψυχολογική τους κατάσταση και την πιθανότητα να εμφανίσουν υψηλό άγχος αλλά και μετα- τραυματικό στρες.

8.2 Πρόταση για μελλοντικές έρευνες

Καθώς κατά τη διάρκεια της συγγραφής της έρευνας η συνθήκη της πανδημίας είναι ακόμα εν εξελίξει, μελλοντικές έρευνες οι οποίες θα επιχειρούσαν παρόμοιες με την παρούσα αναλύσεις θα ήταν διαφωτιστικές αλλά και χρήσιμες προκειμένου να προσεγγιστούν και να ερμηνευτούν όψεις του φαινομένου της πανδημίας όπως αυτές εκφράζονται μέσα στα εργασιακά περιβάλλοντα.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, θα ήταν αρκούντως ενδιαφέρουσα μια έρευνα η οποία θα εστίαζε στον εργασιακό χώρο των εργαζομένων στην εστίαση.

ΕΙΚΟΝΑ 8.1 Κατάστημα Εστίασης με πινακίδα Covid Free.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Beyond stigma. COVID-19: Spread solidarity and love, not stigma and fear.

Ανακτήθηκε από:

<https://www.beyondstigma.org/> 05.12.2021

Callaway, E. & Cyranoski D. (2020). Why snakes probably aren't spreading the new China virus. Ανακτήθηκε από:

<https://www.nature.com/articles/d41586-020-00180-8> 15.11.2021

Chapman, C. & Ward, P, (2003). Project Risk Management: Processes, Techniques and Insights. Ανακτήθηκε από:

https://www.researchgate.net/publication/313046945_Project_Risk_Management_Process_Techniques_and_Insights_Second_Edition 15.11.2021

CIPD(2020).Impact of Covid-19 on working lives. Ανακτήθηκε από:

<https://events.cipd.co.uk/events/> 02.12.2021

Corkey, M. & Maheshwar, S. (2020) Is There Really a Toilet Paper Shortage? New York: The New York Times. Ανακτήθηκε από:

<https://www.nytimes.com/2020/03/13/business/toilet-paper-%20shortage.html> 10.10.2021

Cummins, D., Phillips, R. & Smith, S, (1998). The rise of risk management. Ανακτήθηκε από:

<https://ideas.repec.org/a/fip/fedaer/y1998iq1p30-40nv.83no.1.html> 23.10.2021

Duore, L, (2015) Why Health And Safety Is Important. Ανακτήθηκε από:

<https://www.econline.com/blog/why-health-and-%20safety-is-important> 02.01.2022

EUROPEAN COMMISSION, (2021) EU strategic framework on health and safety at work 2021-2027 Occupational safety and health in a changing world of work. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0323&qid=1626089672913#PP1Contents> 12.10.2021

<https://www.ncsu.edu/health-safety/occupational-safety/job-hazard-analysis-jha/?usg=AOvVaw13aZq7NeVIyWtCQm8hk> 12.12.2021

OSH(χ.χ)Job Safety Analysis.Ανακτήθηκε από:
<https://www.ccohs.ca/oshanswers/hsprograms/job-haz.html> 05.11.2021

Raynal A,l και Hermanns, R,G (2018), Implementation of the Directive 89/391/EEC in Europe. Ανακτήθηκε από:
https://www.researchgate.net/publication/324113350_Implementation_of_the_Directive_89391EEC_in_Europe 10.12.2021

Saladino, V., Algeri, D. & Aurriema, V. (2020). The Psychological and Social Impact of Covid-19:New Perspectives of Well-Being.Ανακτήθηκε από:
<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.577684/full> 05/01/2022

Srinivas,K.(2019).Process of Risk Management. Ανακτήθηκε από:
https://www.researchgate.net/publication/331783796_Process_of_Risk_Management 12.11.2021

The Center of Addiction and Mental Health. Stigma and Prejudice. Ανακτήθηκε από:
<https://www.camh.ca/en/health-info/mental-health-and-covid-19#stigma> 11.01.2022

UNICEF, the World Health Organization (WHO) and the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). Social stigma associated with the coronavirus disease. Ανακτήθηκε από:
<https://www.unicef.org/documents/social-stigma-associated-coronavirus-disease-covid-19> 25.11.2021

Weir, K. (2020). Grief and COVID-19: Mourning our bygonelives. Washington: American Psychological Association. Ανακτήθηκε από:
<https://www.apa.org/news/apa/2020/grief-covid-19> 05.12.2021

WHO. Mental health and psychosocial considerations during the COVID-19 outbreak. Ανακτήθηκε από: <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/mental-health-considerations.pdf> 02.01.2022

World Health Organization. (2020a). "WHO announces COVID-19 outbreak a pandemic". Ανακτήθηκε από: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/3/who-announces-covid-19-outbreak-a-pandemic> 01.11.2021

ΕΓΚ. 6.1.2/2100 (2020) ΕΛ.ΤΑ Βασικές προφυλάξεις από τον Κορωνοϊό

Δρίβας, Σ., Παπαδόπουλος, Μ. (2005) ΘΕΜΑΤΑ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ για επιχειρήσεις γ κατηγορίας (άρθ.2,Π.Δ. 294/1988), εκδ. ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., Αθήνα.

Ανακτήθηκε από: https://www.elinyae.gr/sites/default/files/2019-07/themata_b.1157970447884.pdf 02.10.2021

ΕΓΚ. 17312-20. (2020) Μέτρα για την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων στους χώρους εργασίας και την πρόληψη της διάδοσης του κορωνοϊού SARS-COV-2 κατά την άρση των περιοριστικών μέτρων, Ανακτήθηκε από: <https://www.elinyae.gr/index.php/themata-yae/covid-19/page/ethniki-nomothesia> 15.10.2021

ΕΛΥΝΑΕ (2020) Οδηγίες και μέτρα προστασίας από τον κορωνοϊό. Ανακτήθηκε από: <https://www.elinyae.gr/index.php/themata-yae/covid-19/page/horoi-ergasias-kladoi> 11.12.2021

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021). 254 εκατομμύρια εμβολιασμοί έως και τις 30 Μαΐου.

Ανακτήθηκε από: https://ec.europa.eu/info/index_el 01.12.2021

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2020), COVID-19: ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ. Προσαρμογή των χώρων εργασίας και προστασία των εργαζομένων. Ανακτήθηκε από: <https://osha.europa.eu/el/publications/covid-19-back-workplace-adapting->

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία, (2020).

Ανακτήθηκε από: <https://osha.europa.eu/el/themes/covid-19-resources-workplace> 13.01.2022

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία, (χ.χ), Η οδηγία- πλαίσιο για την ασφάλεια και την υγεία κατά την εργασία. Ανακτήθηκε από:

<https://osha.europa.eu/el/legislation/directives/the-osh-framework-directive/the-osh-framework-directive-introduction> 02.10.2021

Καμενόπουλος,Σ,(2017), Επιχειρησιακή Διαχείριση Επικινδυνότητας. Ανακτήθηκε από: <https://www.capital.gr/me-apopsi/3258025/epixeirisiaki-diaxeirisi-epikindunotitas-operational-risk-management-orm> 05.11.2021

Κοντογιάννης Θ. (2016), Εργονομία και Συστήματα Διαχείρισης Ασφάλειας και Υγείας. Εκδόσεις: Τζιόλα, Αθήνα.

Λυδάκη, Α, (2001), Ποιοτικές Μέθοδοι Της Κοινωνικής Έρευνας. Εκδόσεις: Καστανιώτη, Αθήνα.

Οδηγία 89/391- Οδηγία Πλαίσιο για την ασφάλεια και την υγεία κατά την εργασία.

Όθωνας,Ζ.(2008). Ολοκληρωμένη Μεθοδολογία Διαχείρισης κινδύνου έργων και Προγραμμάτων Μεγάλης Κλίμακας. (διδ. Διατριβή). Ανακτήθηκε από: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/17759> 20.11.2021

Πατρόζου,Ε.(2020).Covid-19:Πανδημία2020.Ανακτήθηκεαπό:
<https://www.hygeia.gr/koronoios-ti-prepei-na-gnorizoyme-amp-pos-mporoyme-na-profylachthoyme/> 27.11.2021

Τούντας,Γ. (2020). Ο ρόλος των πρωτοβάθμιων Υπηρεσιών Υγείας, στο: Οι

πολλές προκλήσεις της Πανδημίας του covid-19. Νέα Υγεία, (107). Ανακτήθηκε από:

<https://neaygeia.gr/wp/wp-content/uploads/2020/05/%CE%A4%CE%95%CE%A5%CE%A7%CE%9F%CE%A3-107.pdf> 01.11.2021

Τσαμουσόπουλος, Η. (2005) Πρόληψη κινδύνου. Στο ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. (επιμ.) Θέματα Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας για επιχειρήσεις γ' κατηγορίας. Ανακτήθηκε από:

https://www.elinyae.gr/sites/default/files/2019-07/themata_b.1157970447884.pdf 01.12.2021

ΣΧΗΜΑΤΑ

ΣΧΗΜΑ 3.1. Συμπτώματα της Covid-19.

(Πηγή: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/50/Symptoms_of_coronavirus_disease_2019_in_Greek.png, 09/01/2022)

Σχήμα 3.2 Ορθή Χρήση Αντισηπτικού Διαλύματος.

(Πηγή: <https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2020/03/yx-koino-2.png>, 01/01/2022)

ΣΧΗΜΑ 3.3 Τήρηση Φυσικής Απόστασης 2 μέτρων

(Πηγή: https://a.scdn.gr/images/sku_main_images/023119/23119486/large_20200511144352_aytokollito_kratame_apostaseis_kod_16674.jpeg, 05/01/2022)

ΣΧΗΜΑ 3.4 Σωστός Τρόπος Πλυσίματος Των Χεριών.

(Πηγή: <https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2020/03/yx-koino-1.png>, 12/01/2022)

ΣΧΗΜΑ 6.1 Φυλλάδιο σταδίου 1.

(Πηγή : OSHA, 2020)

ΣΧΗΜΑ 6.2 Ιεραρχία Ελέγχων.

(Πηγή: https://petrochem.chemdays.gr/wp-content/uploads/2018/07/5.-%CE%91%CF%83%CF%86%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B1ENERGEAN_%CE%A4%CF%83%CE%AD%CF%84%CE%BF%CE%B3%CE%BB%CE%BF%CF%85.pdf, 14/01/2022)

EIKONEΣ

ΕΙΚΟΝΑ 4.1 Κατάστημα Πώλησης Κρεάτων Στην Αθήνα.

(Πηγή:<https://meatplace.gr/wp-content/uploads/2020/05/Butcher-with-face-mask.jpg> 12/12/2021)

ΕΙΚΟΝΑ 7.1 Άποψη Αίθουσας Συναλλαγής Ταχυδρομικού Καταστήματος.

(Πηγή:https://www.dikaiologitika.gr/media/k2/items/cache/85e981e321dd04ce72e48a0bd077585c_L.jpg?t=20180926_075335, 02/01/2022)

ΕΙΚΟΝΑ 8.1 Κατάστημα Εστίασης με πινακίδα Covid Free.

(Πηγή:https://www.iefimerida.gr/sites/default/files/styles/big_article_image/public/2021-09/covid-free.jpg.webp?itok=3p9netVg, 05/01/2022)

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1 Οι συνέπειες από την εμφάνιση μόλυνσης από Covid-19.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.2. Πίνακας πιθανότητας εκδήλωσης μόλυνσης από Covid-19.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.3 Πίνακας Διαβάθμισης Κινδύνου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.4 Πίνακας Επικινδυνότητας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΘΕΜΑ 1

JOB SAFETY ANALYSIS WORKSHEET

<u>Department:</u>	<u>Job Analyzed:</u>	<u>Date Completed:</u>
	<u>Task Completed By:</u>	<u>Supervisor:</u>
<u>Location:</u>	<u>Analysis By:</u>	<u>Reviewed By:</u>
	<u>Approved By:</u>	
<u>Required Personal Protective and Emergency Equipment</u>		

SEQUENCE OF JOB STEPS	POTENTIAL HAZARDS	CONTROLS/ PREVENTION MEASURES

PAEC
JSA Blank Form.doc
Risk/Safety Manual
April 2003

1

Φύλλο ανάλυσης κινδύνων

